

Apie aštuonioliktojo Draugo romano konkursą

Pašnekesys su jūry komisijos pirm. Vytautu Alantu

Kaip žinome, aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkursą yra laimėjęs rašytojas Jurgis Gliuda. Jūry komisija šį kartą buvo sudaryta iš detroitiečių: Vytautas Alantas — pirmininkas, L. Rugienė — sekretorė ir nariai: V. Bogutaitė — Keblienė, L. Gražulienė ir K. Keblys. Laukdami premijautojo romano „Liepsnos ir apmaudo ašochai“ pasirodymo ir aštuonioliktojo premijos įteikimo, užkalbinome čia komisijos pirmininką rašytoją Vytautą Alantą, kad jis pastarojo konkurso išpūdžiais ir aplamai mūsų literatūrinio problemų rūpesčiais pasidalintų ir su Kultūrinio Draugo skaitytojais.

— Kaip vertinate aplamai 18-ji „Draugo“ romano konkursą, i kurį šiemet buvo atsiųstas kiekine prasme rekordinis rankraščių skaičius — 12?

— Rankraščių skaitymas man tikrai buvo įdomus patyrimas. Dažnai pagalvodavau, kaip tie „Draugo“ romano konkursų užkulisai atrodo? Dalyvaujant jūry komisijoje, uždanga prasiskleidė tik, deja, negalėčiau pasakyti, kad kūrybiniai spinduliai mane ir kitus jūry komisijos narius būtų labai apakabinę. Vieni rankraščiai švystelėjo šviesiau, kiti tamsiau, o nemaža buvo ir tokių, kurie atakliai bylojo vidutinybės ir nuobodybės kalbą. Turėčiau pasakyti, kad nė vienas iš 12 rankraščių nepatraukė jūry komisijos šimtanuosimtinio dėmesio kaip negingytinų privatumų literatūros darbas. Dalyvavo konkurse rašytojai, bet dalyvavo ir raštininkai. Teisybė, kad atsiųstų rankraščių skaičius buvo rekordinis, bet teisybė ir ta, kad nė vienas autorius neturėjo geros valios, tik gaila, kad skaitymenų rekordai ne atitiko kūrybinių rekordų ir kad geri norai toli gražu neužpildė to spragų, kurios paprastai atsiranda tarp geros valios pastangų ir kūrybinio nepajėgumo.

— Kokios temos, turinio ir braižo kryptys vyravo šiemetiniame konkurse?

— Negalėčiau pasakyti, kad 18-jo Draugo romano konkurso dalyviai būtų ignoravę Lietuvą ir lietuviškas problemas: priešingai, reikia pažymėti, kad jų plunksnos buvo labai „lietuviškos“. Vienam romanui tema buvo paimta, galima sakyti, istorinė — iš Lietuvos nepriklausomy-

bės pradžios: autorius beveik etnografiškai pavaizdavo Lietuvos provincijos miestelio gyvenimą žemės reformos metu. Trys romanai lietė Lietuvos okupacijų pradžią — bėgimą iš Lietuvos, partizanų ir t. t. Vienas vaizdavo kolūkinę Lietuvą — už tą romaną buvo paskirta premija. Žodžiu, penkiuose romanuose buvo kalbama tik apie Lietuvą. Trijuose romanuose veiksmas vyksta dalinai Lietuvoje dalinai tremtyje, daugiausia Amerikoje. Dviejuose romanuose buvo kalbama tik apie Amerikos lietuvių, vienam romanui siūžetas buvo paimtas iš Australijos lietuvių gyvenimo ir pagaliau viename dideliame romane lietuvių visiškai neminimi — autorius kalba tik apie amerikonus. Taigi, išskyrus vieną, visi kiti 11 autorių nagrinėja lietuviškas temas. Nė vienas autorius nekliaudė kokios nors gilesnės socialinės, filosofinės ar psichologinės problematikos, gal tik išskyrus premiją laimėjusį romaną, kur labiau užakcentuojamas intelektualinis momentas — šiaip jau visi autoriai „nušliaužė“ realistinio, sakyčiau, „kasdieniško“ romano kryptimi.

— Kas jums labiausiai krito akysna, skaitant rankraščius?

— Trys dalykai: mišrios šeimos problema, praeities atsiminimai ir romanų technika. Reikia pasakyti, kad mišrios šeimos problema autoriai nagrinėjo gan plačiai. Be abejo, tai buvo mūsų visuomeninių nuotaikų atspindys ir nemeluotas rašytojų susirūpinimas jaunosios kartos išlaikymu lietuviškos rėmuose. Nepasakysčiau, kad ši tema būtų buvusi na grūdinama, analizuojant gilius, tragiškus konfliktus ir stengiantis išryškinti tos skaudžios problemos psichologiją ar filosofiją — to nebuvo, bet buvo gerai, kad ta problema buvo iš viso keliama, nors gaila, kad literatūriškai autoriai neišsprendė ir nepasistengė surasti „naujų Amerikų“.

Kitas momentas, kuris krito man akysna buvo tas, kad, kaip matėme, daugelis autorių nukrei pė savo žvilgsnį į praeitį. Tie rankraščiai man labai priminė atsiminimus, parašytus lyg ir literatūrine forma. Susidarė įspūdis, autoriai vaizduoja įvykius, žiūrėdami į juos iš labai arti. Toks rašytojavo pakankamai aiškiai išryškino rašytojų „vyresniškumą“. Aplamai, nė iš vieno rankraščio nepadavė „jaunystės maištingumas“...

Ir trečias momentas, kuris mane nie tik nustebino, bet, sakyčiau, tiesiog trenkė pritrenkė buvo tas, kad man susidarė labai aiškus įspūdis, jog konkurso dalyviai visi nesusipažinę arba susipažinę labai mažai su šiuo dienų amerikiečių romanu. Be abejo, dėl to ir mūsų romanistų technika tokia „biedna“. Aš pirmas keliu balsą, jei mūsų rašytojai imtų akiai pamėgdžioti amerikiečius, bet yra faktas, kad šandien amerikietiškas romanas yra aukštesnis visais požūriais ir kad susipažinimas su jo technika mū-

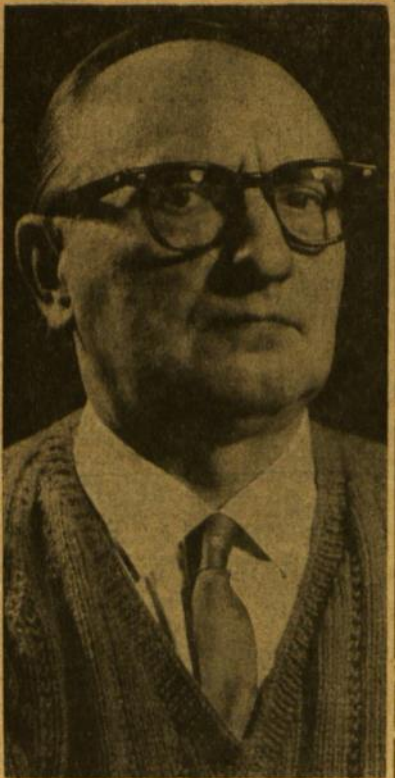

Aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkurso jūry komisija finaliniame posėdyje. Iš kairės į dešinę: L. Rugienė — sekretorė, Vitalija Bogutaitė — Keblienė, Vytautas Alantas — pirmininkas, L. Gražulienė ir Kestutis Keblys.

sų rašytojui, sakyčiau, yra būtinas, nes ji gali duoti mums teigiamų kūrybinių impulsų bei sugestijų. Nereikėtų vengti įsisavinti amerikiečių romano technikos, nes jos poveikis, sakau, galėtų pastūmėti mūsų romano raidą į platesnius akiračius.

— Ar lengva buvo jūry komisijai prieiti prie galutinio sprendimo?

— Turėčiau tuojau pasakyti, kad diskusijos buvo gan ilgos, gyvos ir vietomis karštos. Posė-

Rašytojas Vytautas Alantas, aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkurso jūry komisijos pirmininkas.

džio pradžioje mums nesunku buvo apsisoti ties keturiais svarstytais veikalais. Po trumpų diskusijų dar dviems romanams išskirtas, beliko tik du. Aš ir dar vienas komisijos narys palaikėme romaną iš Australijos lietuvių gyvenimo. Romanas humoristinis, sakyčiau, gal net kiek ir satyrinio pobūdžio, parašytas lengvu, žaismingu, grakščiu stiliumi, lengvai, nenuobodžiai skaitomas, žodžiu, visais požūriais veikalas atrodė patrauklus ir buvo aiškiai matyti, kad apdorotas gabios rašytojiškos plunksnos. Taigi, tarp to veikalo ir Gliudos romano įvyko „sandūra“. Diskusijos, kaip sakiau, buvo gyvos ir ilgos. Pagaliau balsuojant du balsai buvo paduoti už „australiškąjį“ rankraštį ir trys — už „Liepsnos ir

apmaudo ašochus“. Tuo būdu buvo paskelbtas Draugo romano konkurso 1968 m. laureatas. Visų kitų dalyvių vokai buvo sudeginti neatidaryti.

— Bent keliais bruožais skaitytojai jau iš anksto būtų įdomu sužinoti, kas yra vaizduojama J. Gliudos romane ir kurie motyvai lėmė jo išskyrimą iš kitų?

— Premijuotame romane vaizduojamas Lietuvos kolūkis ir stengiamasi nupiešti Lietuvos literatūrinę ir, sakyčiau, intelektualinę panoramą „atoslūgio“ metu. Tas romanas man iš dalies priminė Apyžius „Kaimą kryžkelėje“, nors jo pobūdis ir tikslas yra kitoks. Tokio romano man savo gyvenime skaityti neteko, nes vietomis jis labiau primena literatūros kritiką, kaip kad romanas įprastine žodžio prasme. Pvz. autorius platokai rašo apie dabartinę Lietuvos rašytojus, ypačiai poetus, minėdamas juos tikrais vardais ir kritiškai vertindamas jų kūrybą. Taigi, skaitant dalykai susidaro įspūdis, kad skaitai reportažą apie šiuo dienų Lietuvos rašytojus. Autorius stengėsi sudaryti skaitytojų iliuziją, kad veikalas parašytas pačioje Lietuvoje ir jam tai iš dalies pavyksta, kadangi jis pasistengė įsisavinti dabar Lietuvoje vartojamo politinio bei literatūrinio žargono žodyną. Knyga skaitoma sunkokai dėl aiškesnės retų žodžių vartojimo, o mūsų ir visi nevertojamų, dėl sunkaus stiliaus ir labai aiškios tendencijos stebinti skaitytoją aukštomis intelektualinėmis spekuliacijomis.

— Kaip svertumėte aplamai ilgąmetį „Draugo“ romano konkursą, kokių sugestijų turėtumėte jo rengėjams ir konkurse dalyvaujantiems rašytojams?

— Nemanyčiau, kad „Draugo“ romano konkurso instituciją reikėtų dėti ant svarstyklų ir kalbėti už ir prieš: aš niekad neabejojau ir šandien esu tos pačios nuomonės, kad „Draugo“ romano konkursai yra teigiamas įnašas į mūsų tremties literatūrą aplamai ir yra skatinas veiksnys mūsų romano raidai paskirai. Be abejo, ne visi premijuotieji romanai yra šedevrai — nė vienas jų jau nūjė į užmirštį ir, tur būt, niekad „neprisikels“, — tačiau vienas kitas išliks ir įeis į mūsų literatūros istoriją. Pagaliau, aš

mes „Draugo“ konkursą vertinsime vienaip ar kitaip, mes negalime nuneigti to fakto, kad premijos paskyrimas ir jos įteikimas kasmet „sujaudina“ šiaip jau gan apatingusius tremties literatūros vandenius. Tai yra kaip ir akmenų sviedimas į ramų ežero paviršių. Gal mums kartais nepatinka laureatas ar jo apvairikuotas veikalas — galų gale kur rasi autorių, kuris visiems patiktų? — gal kartais premija paskiriama ne tam, kam iš tikrųjų reikėtų skirti, — juk kas iš mūsų be klaidų? — bet pats paskyrimo faktas kasmet atkreipia skaitytojo ir, sakyčiau, plačiosios visuomenės dėmesį į literatūros dalykus, populiariau mūsų rašliavą ir skatina literatūros nepadėti plunksnos. Konkurso įtaka, reikšmė ir svarba pareina nuo to, kokie veikalai konkursui atsiunčiami. Tad konkurso dalyviams leisčiau padaryti tokią sugestiją: daugiau darbo, daugiau rūpesčio kalbai ir stiliui, daugiau dėmesio romano technikai, žodžiu, daugiau drąsos, atsėdėjimo ir veržlumo kūrybinuose polėkiuose! Kokių sugestijų būtų galima pasiūlyti konkursui?

Romano konkurso laureatui paašėjęs, kitų konkurso dalyvių vokai su paslėptomis jų pavardėmis jūry komisijos akivaizdoje sudeginti. Čia tas „apeigas“ atlieka jūry komisijos narys Kestutis Keblys.

Kertinė Parastė

LIETUVOS ISTORIJS PROBLEMATIKA

Kiekviena gyva tauta rūpinasi savo praeities kuo gilesniu ir kuo tikslesniu pažinimu. Jos subrendimą galima matuoti savos praeities teisingu įvertinimu ir istorijos patirties panaudojimu, sprendžiant dienos klausimus ir darant planus valstybės bei tautos atečiai. Viso to būtina sąlyga savojo istoriografija. Deja, čia mes dar nedaug esame padarę. Daukantas, Maironis, Alekna, Šapoka, Sruogienė — štai ir viskas, neskaityti okupuotoje Lietuvoje žiugždos redaguotos, itin promaskviškos Lietuvos istorijos, daugiau istorijos vadovėlių nėra. Tiesa, turime kiek studijų paskirais mūsų istorijos klausimais. Tačiau, visai tai gali būti vertinama tik kaip pradžia.

Mūsų istorijos šaltiniai buvo rašyti ir tvarkyti veik išimtinai svetimųjų. Svetimieji — daugiausia lenkai — pirmieji griežėsi kelti viešumon ir mūsų praeities faktus, pirmuoliais, žinoma, nušviesdami juos savo interesų spalvomis. Dabar, spaudos duomenimis, pradėta rengti išsami, nauja mūsų istorija. Susidariusi komisija, pasiskirstyta temomis, periodais ir, esą, rašymas jau pradėtas. Tuo reikia tik pasiūlyti. Bet to dar nepakanka. Juk ir toji komisija vargu ar toliau pernagrinėjimo esamų veikalų nueis. Ji jokių naujų tyrinėjimų nedarys, jokių naujų studijų nerasys. Tuo tarpu mūsų istoriografijoje dar daug yra klausimų visai neišaiškintų, taip pat dar daug ko pakankamai neišsakyta, daug nevykusių, netikslų ir kurių mūsų praeities faktų aiškinimo, daug operavimo dokumentais, kurie niekad nebuvo tikrinti jų autentiškumo požūriui ir t. t. Čia norima patelkti tik mažą dalį tokios rūšies mūsų istorijos klausimų, reikalingų naujų ar papildomų studijų, kurios yra būtinos tikslesniam istorijos pažinimui:

1. Lietuvos valstybės (sritinės ir pilnos) kūrimasis.
2. Sritinės kunigaikštijos etnografinės Lietuvos žemėse.
3. 1251, 1386, 1413 m. Lietuvos krikštų apimtis, Krikščionybės atsiradimas Lietuvos žemėse ir jos valdose.
4. Senosios Lietuvos valdantiųjų klodai ir jų reikšmės raida.
5. Lietuvos bei josios sričių sostinės.
6. Lietuvos valdovo titulavimosi ir jo raidos klausimas.
7. Senosios Lietuvos valstybės dokumentų, kanceliarijos kalba.
8. Lietuvos valdovų kelionių aprašymai ir dienoraščiai.
9. Lietuvos didikų reikšmė XVI—XVII a. DLK gyvenime ir valstybės valdyme.
10. Lietuvos kilmingųjų asmens žymenys, herbai, antspaudai.
11. Lietuvos valdovų palatų, dvarų, kanceliarijų ir jų raida.
12. Dugos žinios apie Lie-

- tuva — jo šaltinių patikimumas, jų patikrinimas.
13. Duisburgiečio žinių apie Lietuvą šaltiniai, jų tikrinimas.
14. Strykovskis - Kojelavičius - Schleisingeris ir jų Lietuvos istorijos.
15. Sūduvių (jotvingių) bei Prūsų istorija.
16. Lietuvos totorių bei kairimų istorijos.
17. DLK miestai, amatininkai ir jų cechai.
18. Nelietuvių Lietuvos miestuose (vokiečiai, žydai, vengrai ir kiti).
19. Žemaitijos santvarkos savitumai, ryšys su „Tura Prutenorum“.
20. DLK demografija etnografinėje Lietuvoje ir Lietuvos valdose.
21. Asmeninė priklausomybė, baudžiava, vergija DLK žemėse.
22. D. Portos, Venecijos došų ir totorių agentų pranešimai apie DLK.
23. Lietuvos - Lenkijos santykiai iki XIV a.
24. Volinija ir DLK santykiai su Haliu, Vengrija.
25. Lietuvos prekybiniai santykiai su kitais kraštais iki Vytauto laikų.
26. Vengrijos - Lenkijos teisiniai santykiai Jogailos vedybų metu.
27. Mindaugo - Vytauto veikla prieš sritines kunigaikštijas.
28. 1392 m. Astravos sutarties apimtis ir padariniai Lietuvos valstybei.
29. Lietuvos santykiai su Naugaru ir Ryga XIII—XIV amž.
30. Vorkslas kaitynių įtaka Vytauto santykiams su Ordinu.
31. Mykolo Žygimantaičio likimas.
32. 1387 metų privilegijos autentiškumas.
33. Metropolitano Focijus ir vysk. Z. Olesnickis, jų rolė bandant spręsti Lietuvos bažnytinę provincijų steigimą.
34. Lietuvos - Lenkijos santykių dokumentacijos patikrinimas.
35. Lietuvos - Lenkijos sienų pasikeitimai.
36. Sofija Vytautaitė ir jos veikla Vilniaus - Maskvos santykiuose.
37. XVI L. valstybės santvarka ir valst. teisės šaltiniai.
38. Senosios Lietuvos paprotinė teisė — jos apimtis, savitumai.
39. 1447 m. Kazimiero privilegijos ryšys su Lietuvos Statutu.
40. Lietuvos Statuto įtaka kaimynų teisiniam nuostatom.
41. Kuopa ir kuopinis teismas Lietuvos Statute bei papročiuose.
42. Žygimanto Augusto valdymo reformos įtaka Liet. žemės ūkiui.
43. Karalienės Bonos politinė ir ūkinė veikla Lietuvoje.
44. Moterų paveldėjimo teisės raida Lietuvos papročiuose ir teismuose.

(Nukelta į 2 psl.)

Šiame numery:

- Lietuvos istorijos problematika.
- Pokalbis su rašytoju Vytautu Alantu apie aštuonioliktojo „Draugo“ romano konkursą.
- Stasys Pilka rašo apie Antaną Sutką.
- Kestutis Gaidžiūnas eilėraščių.
- Dviejų nuomonių apie A. Kairio veikalą ir jo spektaklį.
- Valpurgijų naktys.
- Paskutinis žvilgsnis į Baltijos mokslinekų suvažiavimą.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

Dar apie Antaną Sutką, teatro kūrėją ir žmogų

STASYS PILKA

Esminių dalykų pasigedimas. O iš to atsiranda pasiteisinimas, taipgi uždavinio praplėtimas.

Lietuvos scenos veteranui A. Sutkui, bepraktikant apie Vydūną, staiga Kaune mirus, šio kultūrinio priedo redaktorius pastūmė pagundon, kad parūpintu nekrologinį rašinį. Pasijūliau kreiptis į asmenis, su vėlioniu kadaise tapariau susijusius. Nė vienas jų i kvietimą neatsiliepė, nusilenkiau redaktoriaus įgeidžiams. Uždavinys pasirodė skubus, straipsniui įteikti terminas — čia pat. O lyg tyčia, oro temperatūra pašoko iki vasarinio zenito, drėgmė iš solidarumo irgi siekė aukščiausio, taško. Mašinėle sudrėkėjus lapus transliavau redaktoriui, jie buvo atspausdinti. Tačiau sažinė verčia A. Sutkui daugiau dėmesio atiduoti ir prašnekėjimą praplėsti. Tai darau, bandydamas atitaisyti pirmo bandymo, mano pojūčių neįsamtumą. St. P.

Svajotojų atnešta tikrovė. A. Sutkus idealina Vinco Kudirkos ir Vydūno. Pirmoji Lietuvoje memorialinė lenta. Kudirkos personažas keliose scenose. Jo kūrybos interpretacija.

Tikrais anuometinėje nelaisvoje Lietuvoje lietuviško teatro pradinių laikų (fantastiškai — „pasitęlijais prapamėnėjais“) ...manyčiau, tenka laikyti Juozą Vaitkų ir, jau nedėkingai užmiršta, Aleksandrą Vitkauską. Pastarasis (mūsų šios pirmos) teatrinės kultūros siekė Maskvoje, sceninių darbų rimtai pasirodė įkaršči užkūrė ir kita karniet. Toji nauja auka buvo mėgėjas vaidintojas Antanas...Sutkus. Jaunuolis, ketinęs pasirinkti vaitininko profesiją. Tačiau svaiginančių sceninių nuodų jau kiek paragavęs, ir...farmakologijoje priešnuodžių jiems nesuradęs, gyvenimą nutarė pašvesti aukavimams ant Melpomenos aukuro. (O toji deivė, aišku, atstovavo lietuvių mitologijos užmarštin nukeliavusią ar net nebuvusią vaidybinio meno globoją.)

Jei klotimėnai ar kitokie lietuviški spektakliai buvo atsitiktinio pobūdžio ir vienkartiniai, Juozas Vaitkus (Zemaitis) ir Aleksanas dras Vitkauskas (Suvalkijose) bei Aukštaitijoje su lietuvių kalba vaidinimais emė vasaromis planingai „skrajoti“. Abu paminėti mūsų teatro pionieriai, būdami imperatoriškos rusų draugijos pilnateisiai nariai, turėjo teisę savuoju amatu užsidirbti kasdieninės duonos kėsnį: rusų administracijai nepatogu darėsi jų viešnagėms nesuteikti leidimo, net ir lietuvių kalba vaidinant. Ir tos gastrolių, skrajojamų teatrėlių, vaidinimai tapo. svajotamajai pastoviai lietuvių scenai nemėgta pakopa. (Istoriofrafijoje, deja, toms pastangoms nėra jokios dokumentacijos, o žygdarbių kaltininkai jau yra iš gyvenimo išėję, nei prisiminimų, nei darbo eigos, nei vyksmų neatskleidė. Tėliko vien...bendrasis žodžiais „patriotinio“ lietuviško teatro probėgsmas atpasakojama pasakėlė.)

Po pasaulinio karo, jau mūsų savivaldos metu, iš Maskvos (po kelių metų studijų bei praktikos) į Kauną sugrįžęs Antanas Sutkus imasi organizuoti „pastovų Tautos teatrą. (Lygiagrečiai imasi kūrimo J. Vaitkus...ir...Kastanas Glinskis, rengdami savo sambūrių spektaklius: Vilniuje ir Kaune.)

Tautos teatras, dar amatoriško pajėgumo, atsitiktinio mėgėjų sąsatos, kad ir gėvės valstybinę pašalpą, gyvavo iš dalies iki tol, kol neatsirado stipresnė meninė konkurencija. Nors A. Sutkus ambicija bei ryžtu jis ir vėl buvo...iš naujo atgaivintas...ateiti grūdiniant jaunimo sceniniam darbui rimtesniu paruošimu. Šalia Tautos teatro, buvo puoselėjama ir satyros pobūdžio...Vilkolakis. Abi

šios institucijos likvidavosi dėl materialinių sąlygų, o lygia dalmi gal dėl vadovo kitokių troškimų.

Jau veikimo pradžioje išryškėja Antano Sutkaus idealai. Tos dvasinės gairės jam...švitėjo dr. Vinco Kudirkos ir Vydūno asmenyse ir jų skleidžiamose idėjose. Primintinas retas epizodas. Tautos teatrui vos susikūrus, įvyko jo gastrolių. Beveikint Naumiestyje (vėliau Kudirkos Naumiestyje) prie namo, kuriame mirė didysis Varpininkas, tapo prikaltai memorialinė lentelė, žyminti pastatą ir nurodanti pagerbiančią instituciją. Tai pati pirmoji Lietuvoje panašios paskirties atžymėjimo bei pagerbimo manifestacija.

A. Sutkus net trejose scenose buvo režisavęs Kazio Inčiūros dramą „Vincas Kudirka“. Šiai privilegijai rodėsi tinkamas, nes pažinimo epocha ir rodė centriniams per sonažui kone pietizma.

Nuo 1921 m., kai galėjau įvykius iš arčiau stebėti, tetačiau Antaną Sutką tik viena syki vaidinant, jo veikimo dešimtmečiui paminėti vakare. Pasirodė žmogaus rolyje misterijoje „Visi žmonės“. Kartą, neprisimenu kuria proga, viešai ir įtikinančiai skaitė V. Kudirkos „Lietuvos tūto prisiminimus“. Vaidindamas, lygiai kaip ir skaitydamas, papirkdavo savo pavyzdingą tartimį, tauriu rezonansu.

Vienintelis Lietuvoje kelias

Apie aštuonioliktojo Draugo romano konkursą

(Atkelta iš 1 psl.)

kurse nedalyvaujantiems rašytojams, nežinau: jei bent paraginti dalyvauti. Man nelabai aiškios jų nedalyvavimo priežastys. Žinoma, būtų bergždžia laukti, kad dalyvautų visi pajėgieji mūsų rašytojai, kiekvienas susiranda savo „kliūtis“, bet tikrai būtų pagėdautina, kad jų daugiau dalyvautų: tuo būdu konkurso poveikis mūsų literatūrai, be abejo, žymiai sustiprėtų. Galų gale konkurso rengėjams norėčiau padaryti tokią sugestiją: padidinti premiją bent iki 1.500 dol. Atsimintina kad 1.000 dol. vertė prieš 18 metų buvo daug aukštesnė. Jei premija būtų padidinta ir iki 2.000 dol. nemanau, kad konkurso dalyviai labai protestuotų...

— Beje, šiemet pirmą kartą ir premijos įteikimo iškilmes įvyks ne Chicagoje, o Detroito. Iškilmių rengimo talkon esate atėję ir Patys ir Jūs vadovaujama Lietuvių žurnalistų sąjunga. Kaip žiūrėte į šitokią pajudėjimą iš Chicago? Ir ar iškilmių perkėlimas Detroitan gali kuria nors prasme dar labiau išjudinti ir taip toli gražu nemiegančius detroitieškus?

— Kiek man žinomi „užkulisai“ iniciatyva šiemet surengti premijos įteikimo iškilmes Detroito tie kilo iš pačių detroitieškių. Tiesa sakant, mes nelabai tikėjome, kad „Draugo“ žmonės tam pri-tars, bet maloniai nustebome, kad jie greit ir noriai sutiko. Galimas dalykas, kad čia prisidėjo ir faktas, jog šiemet konkurso jūry komisija buvo paskirta Detroito. Kokiu būdu iškilmių rengimas atiteko LZS Centro valdybai iš dabar ir pasakyti negalėjau, tik tiek žinau, kad „Draugo“ korespondentas Detroito, Centro valdybos išdūninkas V. Selenis,

Kauno satyros teatre „Vilkolakis“ improvizacinio veikal „Dictator, Cunctator, Triumphator“ vaidinimas 1924 - 1925 metų sezono. Režisierius Antanas Sutkus.

atvėjis A. Sutkus įgyvendina Vydūno scenos veikalų pastatymus.

Režisieriaus profesijos siekiant pakeltas daugiopas darbas. Iš mėgėjiškos scenos į meninę, jau pilnai profesinę, atėjimas, anksčiau polinkiu ir metodu atskiriant. Atėjimas žygiuose, laimė ir nedalia. Neeiliniai bendradarbiai.

Iki šiol paskelbti biografiniai duomenys nedaug (ar gal ir visiškai), neatskleidžia, ką Maskvoje gyvendamas, Antanas Sutkus darė, ko siekė, kuo scenoje reiškėsi ir kaip, pagaliau, svarbiuose teatruose įsitvirtino režisieriaus padėjęje pozicijoje. Svarbiausia, kur, ko ir pas ką mokėsi? Tėra peginčijamas dalykas: laiko bergždžiai nėra leides. Spėju, jog aktorijai rusų scenoje jam galėjo kliudyti lietuviškas akcentas, gal net ir stipresnio talento stoka. Tai, suprantama, tėra vien spėliojimai. Be lieka faktas, kad pasuko į režisierio amatą ir administracinį darbą.

paprašė mane paskubomis sušaukti Centro valdybos posėdį ir pasiūlė apsvastyti iškilmių rengimo klausimą. Turiu pasakyti, kad visi Centro valdybos nariai tam pasiūlymui pritarė be didelių diskusijų bei svyravimų. Kodėl?

Visų pirma todėl, kad mes norėjume pajavairinti Detroito lietuvių pobūvių kalendorių, kuris per metų metus yra įgavęs uniforminį pobūdį — kaip galų gale ir visur kitur. Per 17 metų mes, detroitiečiai, tik iš tolo žiūrėdavome į Chicagoje ruošiamas iškilmes ir buvome smalsūs pamatyti kaip jos atrodo iš arti. Tai viena, o antroje, Centro valdyba, turėjome ir labai konkretų tikslą, būtent, laimėti kiek pajamų savo išdūi papildyti. Centro valdyba turi nemažą rimtų projektų, kuriems įgyvendinti reikia lėšų. Per paskutiniuosius metus savo išdūi stovį mes gerokai pagerinome, tačiau, kaip žinoma, organizacijai išteklių niekad nebūna per daug.

Mes jaučiame, kad Detroito lietuvių visuomenė mums pritaria ir susidomėjusi laukia kovo 22 d., kada iškilmingas aktas ir koncertas įvyks. Man tikrai buvo malonu išgirsti Jūsų, p. Redaktoriaus, žodžius, kad „detroitiečiai toli gražu nemiega“, ir aš nė kiek neabejoju, kad toks kultūrinis įvykis, kaip premijos įteikimo iškilmes, mūsų miesto lietuvių visuomenę dar labiau išjudins. Aš manau, kad „Draugas“ labai gerai padarė, pajudėdamas iš Chicago, kur premijos įteikimas nebėbuvo įvykis naujiena ir man rodos, kad mūsų sveika tiek pačiam „Draugui“, tiek lietuvių visuomenei, kad premijos įteikimo iškilmes kasmet būtų rengiamos vis naujoje vietoje.

Maskva anuo metu buvo svarbi, gyvas, įvairių siekimų teatrinis centras. Kunkuravęs su Peterburgu, mažiau paradinis, dvasiniai, sakyčiau, šiltesnis. Jaunas lietuvis, vien Kauno menkus įvykius iki tol stebėjęs, gavo pamatyti ne tik Maskvos Meno teatro galimus spektaklius, komercinės scenos vaidinimus, bet ir kelių kitų naujų žymių teatrų darbą bei laimėjimus. Gi neturint gam studiojų didelių galimybių mieste visada atsiradavo proga koki sceninį darbą susirasti. Šen ir ten padirbė, patirties įgauti ir teatrinis amatus, daugpusiškai pažinti. O, svarbiausia, teatrine kultūra persiimti.

A. Sutkaus uolumas, pareigūmas, kruopštumas, be abejo, atkreipė dėmesį. Gavo pastovias tar nybas kaip techniškas spektaklių tvarkdarys, vadinamas režisūros padėjęjas. Tasai pareigūnas pratimu laikotarpiu veda repetitijų dienyne, parūpina reikalingą butaforiją bei rekvizitą, atlieka kitus, režisierius įgeidžiams patenkin ti patarnavimus. Spektaklio metu jo pareiga iš anksto patikrinti, ar visi dalyviai yra atvykę, ar dekoracijos ir baldai, laiptai ir t.t. tvar kingai sustatyti... ir yra skirtose vietose. Jis duoda ženklą, uždangai pakelti ar išsiskleisti, lygiai jis yra atsakingas už uždangos tinkma momentu užskleidimą ar nuleidimą. Stebi, ar veiksmo metu ar aktą pradedant visi vaidintojai būna scenon pasirodymo vietoje, kontroliuoja, kaip tai vyksta (kartais tai esti paini procedūra, operuojama...elektros mygtukais.) Režisūros padėjęjas laiko prieš akis dažnai tik kšieninė elektros lemputė apšviečiamą, smarkiai išbraukytą, įvairiais ženklais atžymėtą veikalo egzempliorių: jo vade mecum — spektaklio techniko tvarkaraštį, atsakomybės ir galios simbolis. Darbas įtemptas, reikalaujantis neuzmiegančio budrumo, surištas su dideliu atsakomybe, pedantišku trisiu, bet... nusisijęs su kūrybingumu, netekijęs meninės iniciatyvos. Padėjęjas (inispicierius) tėra vien klusnus režisieriaus talkininkas, už spektaklio sėkmę atsakingas... žmogus... tarpininkas tarp meno ir administracijos, lyg ir techninio personalo atstovas.

Norėčiau manyti, jog toji pradinė teatrinio darbo fazė buvo užėjusi A. Sutkui savotišką antspaudą, prisidėjo prie to, kad buvo laikomas „sausu“ bei formalu režisierium. Pakankamai pažinęs pasaulinę dramaturgiją, sumaniai valdęs techniką, atėdavo pas tatyvų pasiruošę, tačiau repetitijų metu pasilikdavo nelinkęs su manymo keisti ar...nelaukiant išplaukusiomis galimybėmis užsidedti. Tai, žinoma, nėra nuodėmė ar mažavertiškumo požymis, tai tik savita kokybė. Tačiau idomu, jog „Vilkolakis“ spektakliuose tas pats Sutkus nestigo nei draus išradingumo, nei išjuokai nelauktų formų, pilnakraujiškumo,

jaunatviškos drasybės. (Dažnai savyje užsidarę, tartumei rūstūs vyrai, iš pažiūros nuobodūs piliečiai šlepia savyje ir aštrų humora ir linksmai išdaigai palinkima. Visai pasitaiko.)

Kaune Antanas Sutkus debiutuoja kaip kūrėjas — režisierius, sceninio meno pedagogas. Lygia-grečiai įrodo (ispūdį darančius) sugebėjimus administraciniuose ir organizaciniuose srityje. Savimi patistikis, ambicingas, biurokratams imponuojas, sugebėjęs pačioje veikimo pradžioje apie save suburti nerimaujančius rašytojus bei dailininkus, ar scenai pavilioti ir suviloti jaunimą.

Anadien Rusijoje dar teberu-

PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

45. Lietuvos privilegijos ir Lietuvos Statuto nuostatai žy-dams.

46. Senosios Lietuvos matų bei saikų vienietų raida ir len-telės.

47. Pirmasis Lietuvos valsty-bės padalinimas — Volinijos atplėšimas.

48. 1569 m. Liublino seimo protokolai ir lietuvių argumen-tacija.

49. DLK valstybės aparato ir valdancijų sluoksnių lenkini-jai būna scenon pasirodymo vietoje, kontroliuoja, kaip tai vyksta (kartais tai esti paini procedūra, operuojama...elektros mygtukais.) Režisūros padėjęjas laiko prieš akis dažnai tik kšieninė elektros lemputė apšviečiamą, smarkiai išbraukytą, įvairiais ženklais atžymėtą veikalo egzempliorių: jo vade mecum — spektaklio techniko tvarkaraštį, atsakomybės ir galios simbolis. Darbas įtemptas, reikalaujantis neuzmiegančio budrumo, surištas su dideliu atsakomybe, pedantišku trisiu, bet... nusisijęs su kūrybingumu, netekijęs meninės iniciatyvos. Padėjęjas (inispicierius) tėra vien klusnus režisieriaus talkininkas, už spektaklio sėkmę atsakingas... žmogus... tarpininkas tarp meno ir administracijos, lyg ir techninio personalo atstovas.

Būtų gera, kad ypač jaunieji mūsų istorikai, jau čia baigę studijas, irgi galėtų gyviau įsijungti į mūsų istoriografijai rūpimų klausimų nagrinėjimą.

J. Dn.

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PROspect 8-1717
Rezid.: 3241 West 68th Place
Tel.: REpublic 7-7868

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak.: nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-2105 ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Trečiadien. 2-4 val.
Trečiadien. ir kitu laikais pagal susitarimą.
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJOS IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmą ligonius pagal susitarimą; jei neatsiliepią, skambinti HU 8-3222

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSIŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAİKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Šeštadieniais 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. tel. WAlbrook 5-5076

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktadien. 1-5, trečiadien. uždaryta.

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell av. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštadien. 9 v. r. — 3 v. popiet.

seno simbolizmui madingas nusilenkimas, įkandin sekė pokarynis įkarštis — ekspresionizmas. A. Sutkaus jaunatvė tom naujovėm irgi bandė nusilenkti. Ypač savo rašiniams...emė propaguoti „santarmingo“ (atseit, simboli-nio) teatro išganingumą. Nors i praktinio darbo verpetus patekęs, netrukus užmiršo kadaise pirštą srovę ir duoklę...atidavė aiškes-niam realizmui. Vis dėlto „Vilkolakis“ improvizaciniam turiniui ieškojo moderniškesnių formų, kurios jungėsi su Commedia dell Arte per savąją prizmę perleistu „aktualiui“ satyriniu gnybtelėjimu ir kiek grubesniais pokštais. Tai, mano galva, buvo režisie-

riaus A. Sutkaus kūrybinis stiprumas, pasireiškęs ir jo Kauno Vals-tybės teatre Jacinto Benavente komedijos „Išvirkščias gyvenimas“ režisuotoje premjeroje. Teatre apskritai įdomūs ir reika lingi skirtingų polinkiu režisie-riai. Net ir vadinamieji „sausio-ki“, aktorius laiką griežtoje kontroleje, betgi nei idėjomis, nei kū rybiniais sužaibavimais neužde-ga. Antanas Sutkus mėgo aukštes-nės meninės vertės dramaturgiją, literatūrinį, taip sakant, teatru. Banaliumi ar publikai pataikau-ti nenusileisdavo. Jo pastatymai buvo rimti, skoningi, žiūrovų y-(Nukelta į 7 psl.)

Ofiso — HE 4-5758.
DR. S. R. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street

Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p. o. Ligoniai priimami pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antradien. ir penktadien. 10-4; šeštadien. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ — NEVURŲ IR EMOCLIES LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusierija ir moterų ligos

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepią, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2820
Namų — rez. PROspect 8-9084
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKA

2656 West 63rd Street
Pirmad., antradien., ketvirt. ir penktadien. 10-12 val. ir nuo 5 iki 8 v. v. Šeštadien. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 8-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika

2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 9 iki 9 v. v. Šeštadien. nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 W. 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiadien. ir šeštadien. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLYmple 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadien. ir šeštadien. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)

3925 West 50th Street
Val.: pirmad., antradien., ketvirtadien. ir penktadien. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštadien. 12-3 val. p. p., trečiadien. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmple 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-8 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadieniais. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ

7156 South Western Avenue
Pirmad., antradien., ketvirt. ir penktadien. 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiadien. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštadien. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telefon. HE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSIERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street

Telef. HElock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7778, Rez. PR 8-4732

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street

Valandos: pirm., ketv., 5-8 val., antradien. ir penktadien. 1-4 val. Priliminėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 8-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell av. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštadien. 9 v. r. — 3 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba

DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS

Tel. Ofiso PR 8-7800; Namų 925-7097
5159 So. Damen Avenue

Valandos: 2-9 val. p. p. (išskyrus trečiadienį)

Telef. 423 - 2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue

Val. pirmad., antradien., ketvirtadien. ir penktadien. 8 v. r. iki 3 v. v. Trečiadien. 8 v. r. iki 8 v. popiet.

DR. ŽIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS

2745 West 69th Street

(Tel. 737-2280 ofiso ir rezidencijos)
Pirmą ligonius tik susitarus — (By appt.)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA

Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antradien. nuo 2-5 popiet. ketvirtadien. nuo 6-8 vakaro
Ofiso telefon. 776-2880
Rezid. telefon. PROspect 9-6730

DR. ALDONA SIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAİKO AKINIUS

15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.

Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GROvehill 6-6617
Valandos: pirm., antr., ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penktadien. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarpus pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija

Ofiso 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296

Valandos: 2-8 v. v., penktadien. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštadien. 1-4 v. vakar. Sekmad. ir trečiadien. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS

Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1238

Ofiso val.: Pirm., antr., trečiadien. ir penktadien. 8 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštadien. 2-4 val. popiet. ir kitu laikais pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6199

Magiškojo žodžio pasiilgus

A. Kairio "Šviesa, kuri užsidegė" pastatymo Los Angeles scenoje proga

Puošnioje brošiūroje "Pirmasis teatro festivalis" tilpo bene paskutinis Benio Babrausko rašinys iš "Puokštės nemirusiems", kuriame rašikiai suveda visumon Anatolijaus Kairio tragedijetės "Šviesa, kuri užsidegė" idėjinis turis. Švyturys —tau to gyvybės simbolis, uždegamas magiška žodį ištarus... Išstarti tą žodį tegali tas, kuris tam žodžiui tarti yra iškentęs kovas ir kančias.

Tas vaidinimas laimėjo Teatro festivalyje dvi šaunias atestacijas: Los Angeles dramos sambūriui pripažintas vieno iš dviejų iškiliausių dramos sambūrio vardas (režisūra) ir scenovaizdžio autoriui — iškiliausias scenos dalininko vardas. Tai rež. Dalia Mackalienė ir dail. Algis Zaliūnas.

Iki šiol daugybėje rašinių teatro festivalio proga neteko aptikti vertinimų, atskleidimų, paskelbtų post factum, veikalam atstautant jau po rampos šviesu, po aplodismentų, po uždangos užsiskleidimo.

Tačiau tą patį veikala, su tomis pat dekoracijomis, su tais pačiais vaidilomis, dar neatvėsusį po Festivalio įtampos, Los Angeles dramos sambūris parodė savo miesto scenoje. Ir apie tą žingsnį į priekį dramatinio meno arenoje smagu čia rašyti ir tuo didžiutis.

"Šviesa, kuri užsidegė" buvo vienintelė premjera festivalyje. Tai, reikiama veikala, kuriame tenka minti pirmąsias pėdas, jaustis ir pionierių ir konkivistadoru. Los angeliečiai tapo to darbo liudininkais, kurio rezultate pasak S. Santvaro, aktorių vaidybinių teisybė galės atskleisti "Šviesos, kuri užsidegė" teigiamuosius bruožus ir sušvelninti pasitaikantį jos duobėtumą (Lietuvių literatūra svetur).

Veikalo tūryje Santvaras, atrodo, pavojingai duobėtumais laikė per didelę veikalo ekspoziciją režisieriaus iniciatyvai. Kiek deta liai autorius kooperuoja scenovaizdžio nusakymui, tiek jis atviras yra charakterių ekspozicijai. Ir tame glūdi didelis gundymas režisūrai to veikalo imtis ir, šiuo premjeros atveju, iminti pirmąsias pėdas interpretacijoje.

Cia mums tenka tik apžvelgti tą interpretaciją, neličiant idėjinio veikalo turio, kuris, reikia tarti, jau ne kartą buvo apžvelgtas: mano rašiniai Pradalgėje, Drauge, Santvaro —Lietuvių li

JURGIS GLIAUDA

teratūra svetur; Babrausko vaidinimo knygos įvade ir Festivalio brošiūroje.

Kada Los Angeles trupė atvyko festivalin, vaidinimo dekoracijos sutilpo trijose nedidelėse dėžėse. Tai buvo kontrastas, palyginus su kitais festivalio varžovais, atvežusiais dideles savo dekoracijas sankrovos. Čia buvo tartas nuostabus holivudiškas išradingumas. Ir ta Hollywoodo artybė: dekoratyvinio meno ekstraktas, tik tiek kiek to reikia scenai, ne ornamentas, bet esencija, ne barokas, bet funkcionalinės linijos žymi A. Zaliūno scenovaizdžio traktavimą. Kada prasiskleidžia uždanga, tam tikrą laiką šios tragedijetės scenovaizdis skaudžiai žeidžia psichiką. Tai pirmasis ir žvarbusis atsiskleidžiančio veikalo akordas. Avanscenos švyturys neturi vilties degti, irstanti senų rūmų kolonada

juosia aikštę labirintu be išieties, ir vien tik juodo dažo rūmų griuvėsiai yra tikras prieangis į siaubą. Veikalo nuotaikos sintezė taip sukaupia į scenovaizdį, jog vėta tam tikrą laiką užtrukti su scenos ekspozicija, kad žiūrovai prapliupty aplodismentais dailininkui. Taip buvo atsitiškė Kauno teatre. Tokia buvo tradicija Stanislavskio teatre: dailininko sukurtu scenovaizdžio paroda. Savo ankstyvesniuose scenovaizdžiuose Zaliūnas buvo išskirtinai tikslus. Šiame veikale, kurio makabriškas fantastiškas buvo itin sunkus riešutas perkasti, Zaliūnas tapo vienu geriausių mūsų scenos dekoratorių laureatu.

Visa savo ekspozicijos slinktimi veikalas primena operos struktūrą. Koncentracija į meditaciją, išsakykma, duetas, trio, arija ir rečitatyvas, baletinis groteskas, nuotakinis kontrapunktas: visa tai tarytum sudarė režisūros ištieties punktą interpretacijai. Tai

subtilaus operinio atsiskleidimo pradą, gal būt, yra ir tebus vienintelis raktas iškelti veikale sukaupoms idėjoms.

Tam atskleisti charakteriai žengė scenon, o pagal tą jų pasirodymo tvarką bandome čia aptarti jų inasą ir veikalo atskleidimą.

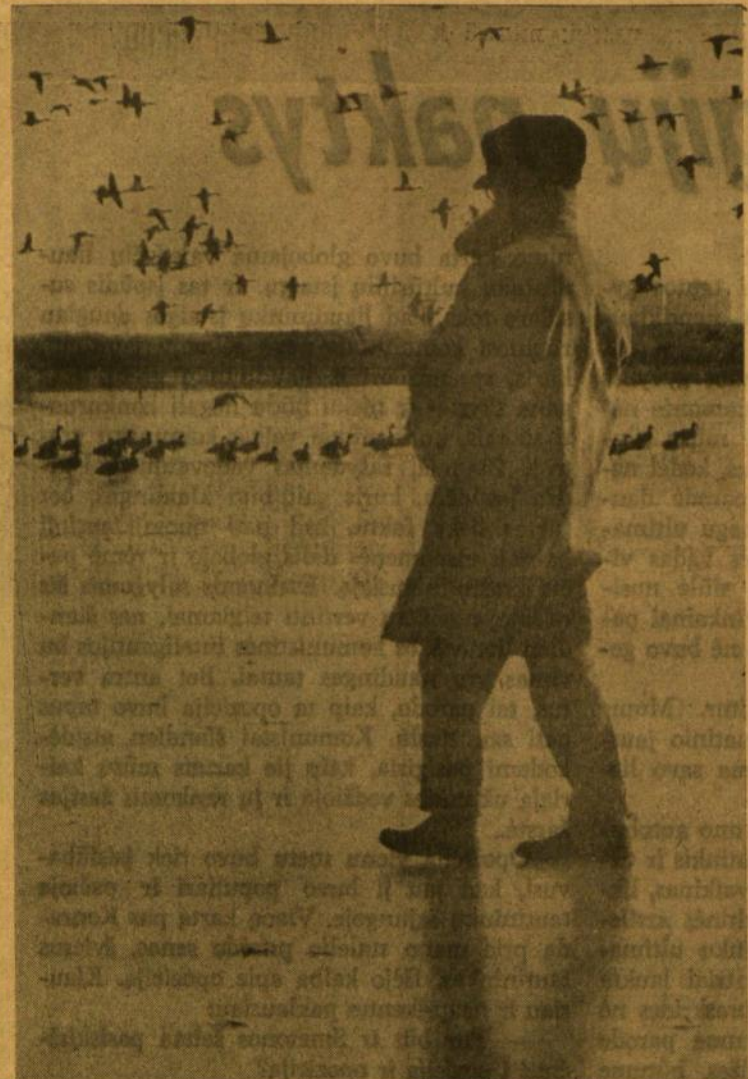
Jis — Manfredas Prišmantas — realusis scenos personažas, jaunas laisvės kovotojas su optimizmo primatu. Jo elgesiai tik kartais pailse, ir juosna įžengia nuovargis, tačiau jis tuoj nustumiamas atkaklaus pasiryžimo išsilaikyti. Jo balsas turi įdomią skalę tarp pastovaus atkaklumo ir minutinio nevilties samysio. Prišmantas geras savo fizinei tapatybei su personažu: jaunatvė, nuoširdumas, šiltas tembras išsakyme, malonus padrašinimas svyruojančiosios Jos.

Ji — Viltis Jatulienė — išreiškia daugiau lūžio, ji giliau susvyruoja ir ji atakliai teisinasi, girdėdama teisingus jo priekaištus dėl jos susvyravimo prieš ugnį. Toje rolėje aktorei sunkiausia atskleisti visą save.

Ji ir jis sudaro pirmą veikalo duetą, kurio dėstyme abudu surado daug tonų: nuoširdžių, priekaištinių, atrių, ir, net, bravūriškų. Jų duetas sudarė vieną esminį bendros orkestracijos toną, pajėgiantį realybę surišti su vizualiniu pasauliu, su alegorijos kupiniais vaizdais.

Viena iš komplikučiausių veikalo rolių yra Vienasaužis — žustančio, miršančio ir visad gyvo partizano personifikacija. Erdvilas Janulaitis, kuris vaidino tą rolę, turėjo jungti savyje herojiškus aspektus, sarkazmą savo persekiojtojų atžvilgiu, siekio primata prieš tikrąją mirtį. Tam atskleisti Janulaitis rado balso skalę idomius ir tikrus atspalvius. Jo laikysena įtikino jo siekio nemarumų, o tas simbolinis herojaus esimas maraus ir trapius kūno apvalkale sudarė jo rolės esmę. Tai buvo sėkmingai pademonstruota ypač trečiojo veiksmo metu.

Sekretorė — Ilmara Mažeikaitė, ir Deputatė — Danutė Barauskaitė yra joms kontrastingas duetas, kuriame kartais jų arioso skambėję disonansiniai tonais: vienos — lyriškai, kitos — Deputatės apmaudingai. Kartais dueto arioso sutapdavo, pasiliedamas apmaudo unisonu. Tos jaunų aktorės pademonstravo mūsų estradoje dar neįžengtą sferą, kur atgaila už žemės nuodėmę pragaro žara degina pomirtiniame būvyje. Jų apmaudo scenose ir tas scenas lydinčiose detalėse Mažeikaitės pirštu konvulsijos mėlyno apdaro fone, Barauskaitės veido grimasa, su juodose daubose spindinčiomis akimis, sudarė nepakartojamą, tiesiog parbloškiančią detalę visumoje, in-

Nuotrauka Vytauto Mažello

Kęstutis Gaidžiūnas

Šaltys

Nuogi medžiai
Virš išsekusios upės
Dreba šaltys.

Vieniša slyva

Vieniša mėlyna slyva
Dekoruoją belapij medį.
Tyčiodamasi iš žiemos vėjo.

Mačiau

Kepykloje
vaikas žiūrėjo į cinamono
pyragaičius,

ašaros bėgo
veidu,
lauke lijo,
ir žmonės
dengė
veidus
laikraščiais.

Pasakys

Pasakys man, tvenkiny,
kiek veidų
tu atsiment?

Po vidurnakčio

Po vidurnakčio
Miegusitas vėjas
Sujuda
Užpūsti žvaigždes.

Žibintai

Žibintai
Rausvi ir geltoni
Supasi akacijose
Kaip peteliškės,
Prisameigos nakties.

Jūros dvasios

Mėnuo halo,
Pabūges
Jūros dvasių —
Aksomo
Rūko.

Kruopa smėlio

Zuvėdros
Verkia virš
Molų, ir aš
Kaip kruopa smėlio,
Ant bangų laužomo
Kranto.

terpretojančiant nerealiu atrem-tui. Jie pabrėžė savo brutalumą išieškotais, duriančiais judesiais, arogantiškais balsais ir kas svarbiausia, budeliškos dvasios atskleidimu santykiu su kitais personažais. Jie abu budeliai: Vidum, atremtų siekio nebuvimu, vergavimo pražūtinga palaima ir besalyginu atsivimu despo-

Jų priešprieša buvo Lunatikas

— Juozas Pupius. Savo makabrišką rolę Pupius akcentavo machiaveliška prigimtimi. Jo išieškotos pantomimos rodė jo dvivei diską vaidmenį Koriko palydoje. Jo užsimojimai įvyki suprasti ir pasukti savais keliais, gal būt, darė jį baisesnį ir pavojingesnį už Koriko palydos budelius. Pupiaus balsas turi dvi dėkingas scenai skales: valdingą ir įsitenkiančią valdovui.

Veikalo centre stovi figūra, prieš kurią nukreiptas gerųjų siekis. Tai Korikas — Vincas Do vydaitis. Jis puikiai atliko tą rolę, kurios esmę sudaro monumen talumas. Tai jis, su operetiniu raudonu munduru, įžengia į makabrinį personažų minia, priverčia juos paraduoti groteskinio šokių, režiančioms dūdoms griau džiant, išlaiko monumentalumo išraišką nebylios scenos metu. Metalinio tembro balsu jis įsako, reikalauja, priekaištuoja ir grasi na. Jis palaipsniui įkelia savo sta binį monumentalumą iki apogėjaus Partizano teisme, kur tačiau palūžta ir klumpa ant žemės. Ir Dovydaitis tas galimybes kilti ir lūžti, įsakyti ir maldauti išnau dojo nepalyginamai gerai.

Tas visas išvardintas ansamblis Mackalienės režisūroje buvo tapęs vienu orkestru, kur nebuvo atskirų žvaigždžių ir šuolių į šoną. "Šviesa, kuri užsidegė" buvo ne tik premjera temos naujovė. Veikalas buvo mūsų scenoje ir premjera savo išieškojimu, savo scenovaizdžio ir vaidybos novatoriškumu. Losangeliečiai tiki, kad festivalio žymenų skyrimo komisija buvo tiksliai savo vertinimais ir atžymėjimais.

(Nukelta 1 psl.)

• Laisvojo pasaulio lietuvių kompozitorių muzikos koncertas buvo surengtas Aktorių namuose, Vilniuje. Kaip "Literatūroj ir mene" (vasario 1 d.) rašoma, "užsienyje gyvenančių lietuvių kompozitorių kūrybos vakaras pas mus buvo surengtas pirmą sykį jaunų muzikų entuziastių įėjimais". Koncertas buvo pradėtas Vytauto Bacevičiaus fortepioniniais kūrniais "Meditacija" ir "Apmąstymais", kuriuos pas kambino R. Kontrimas. Taipgi buvo pagrota Vytauto Bacevičiaus III styginis kvartetas. Ten pat "Literatūroj ir mene" ap galdestaujama, kad kitų dviejų kompozitorių Gražinos Bacevič "Trijų dalių simfoninė muzika" ir Dariaus Lapinsko "Mergaitės dalia" koncerte skambėjo jau tik iš įrašų, atseit iš plokštelių ar magnetofono juostų. Publika koncerte komentarinio žodžių dar buvo supažindinta su visais trimis kompozitoriais bei jų kūryba.

Valpurgijų naktys

Iš spaudai paruoštos knygos "Milfordo elegijos"

Jonas Aistis

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Nepriklausomybės pasiekėme tinkamai jai nepasiruošę, patys buvome, dėka susidariusių ir buvusių sąlygų, nesolidarių ir nevieningų. Daugis, atrodo, netikėjo nepriklausomybės pasitovumu. Kai stinga vilties, nėra tikėjimo, o kai nėra tikėjimo, pati ateitis yra vali ir nepastovi.

Negana to, mes neturėjome savo aukšto sios mokyklos, kuri būtų auklėjusi kiek konkre tesnį patriotizmą ir valstybės supratimą arba pilietinę sąmonę. Nejaudėme etnografinių ribų, stigome dažnai ir tautinės sąmonės. Švie suoliai, kurių pertekliaus tada itin neturėjome, buvo už genį margsni. Prie to reikia pridėti, kad valstybė kilo ir kūrėsi karo ir revoliucijos garuose. Iš viso to seka, jog mūsų valstybingumas buvo silpnas ir netikras, bet vis dėlto anuolaikinės šviesuomenės pastangomis buvo atstatyta valstybė, buvo apgintos sienos, buvo įsteigtos institucijos, buvo pravestos žemės ir kitos socialinės reformos.

Tiesa, buvo namaža klaidų valstybės atkūrimo, bet jos su laiku galėjo būti išlygintos ir atitaisytos. Šiandien tik užkietėjęs skeptikas galėtų abejoti nepriklausomybės reikalin gumu.

Sunku, sako, išmokyti kovos žirgą traukti arklą ar vilti akėčias. Nelengva buvo ir kovos visuomenei pilnai perprasti pilką kasdienybę, o ypač prie josios prisitaikinti. Didvyriai nesitenkino vienais laurais ir žyminiiais, o jų buvo geras šusnis. Valstybės ištekliai buvo per daug kuklūs visais plačiais pražiotas koseros užkišti. Atsirado aibė lozorių ir kankinių, nekantrių ir žiovanasių. Uvėresnis pats siekė, kas jam, jo manymu, "priklausė".

Laiminga ta šalis ir valstybė, kurios kariuo menė žino savo paskirtį ir vietą. Nepriklausomybės kovų metais lietuviai kariai parodė pasišventimo ir didvyriškumo. Tiesa, ji turėjo at sineštinę silpnę. Karininkijos pirmasis bran duolys, kuris ilgiems metams nudažė karinin-

kijos papročius ir tradicijas, buvo beveik išimtinai rusų mokyklų auklėtiniai. Didelei tautai ar imperijai labai svarbu turėti paradams ir pažibai kariuomenės luomą. Mažai tautai reikia kario-piliečio: paprasto ir uolaus, reikalaujančio patvaraus tautiečio. Ne paslaptis, kad lietuvių kario didesnė lavybos dalis susidėjo iš taisyklingos žingsniuotės, lyg ji būtų buvusi lemiamoji kovos mankštės dalis. Būtų buvę daug geriau, jei tas laikas būtų buvęs panaudotas naujiems, nedideliu kraštui pritaikintiems kovos būdams įsisavinti. Karininkų būtis buvo visai svetima mūsų kraštui ir galimybėms. Darėsi kažkokia nereali kasta. Su savais papročiais ir savy kario garbės pajautimu. Jei karininkas, sakysime, nusikalsdavo visiems bendriems ir privalomiems įstatymams jis nebuvė atiduodamas teismui, kaip kiti piliečiai, o teisiamaš savy teismu. Teisiamaš dažnai už nusikaltimus, kuriuosna silpnesnį žmogų skatino karininkų "tradicijos".

Bet pati žalingiausioji taikos metu karininkijos yda bus buvęs karininkų politikavimas. Jis privėdė prie perversmo ir kelių bandymų nuversti valdžią.

Perversmai visada žalingi. Minėjau Algirdo-Kęstutis perversmą. To perversmo pasekos buvo tos, kad nuo to meto Lietuva Vakaruose pradėta vadinti ne karalija, bet kunigaikštija. Jei nebūtų buvę to perversmo Lietuva gal iki šiol būtų išsaugojusi karalijos titulą.

Karaliaus ir karalijos įvardai kai kada įgyja populiarumo kasdieniuose mūsų ginčuose ir kivrėnuose. Asmeniškai esu už demokratinę valdžios atmainą, ne už karaliją ar tironiją. Karalius yra iškreipta Karolio forma (da-

tuotina Karolio Didžiojo valdymu). Karolis Didysis buvo Bažnyčios galvos sakraliniu būdu vainikuotas valdovas. Ta tradicija nusitęsė iki naujųjų laikų. Tačiau patsai Karolis Didysis buvo vadinamas "rex" titulu. Lotynų žodis rex reiškia valdovą viršesnį už kitus: Jupiter, rex deorum — Jupiteris, dievų valdovas, Alexander, Macedonum rex — makedonų valdovas Aleksandras (tas karaliūm vadinti būtų tikras anachronizmas), leo, rex ferarum — žvėrių valdovas liūtas, iki rex conviviū — puotos valdovas (tvarkytojas)... Mano tad manymu, Lietuva galima vadinti karalija tik iki Gedimino — Jaunučio imtinai, nes iki to laiko ji buvo vieno, niekam nepavaldaus valdovo valdoma. Dėl to niekas, manau, išskyrus gal vienus tik lenkus, neprotestuotų ir nesipiktintų, juoba, kad taip mūsų valdovus titulavo Vakarų pasaulis. Kunigaikštis yra lietuviškas valdovo lyties sinonimas. Tos lyties gynėjai turi lygių teisių, bet klaidingi yra tie, kurie pasišovę pačią prasmę siaurinti ar keisti. Senesnioji lytis "kunigas" turėti šiandien katalikų dvasiško prasmę (mano tėviškėje protestantų pastorių vadina kunigužiu, herods, nepaniekinančia prasme).

Paskutiniu laiku buvo balsų, kad apie istorijos dalykus turėti teisės kalbėti tik istorikai. Man tai kvepia diktatūros atžugomis. Istorija nėra muilo burbulas, kuris paliestas dūžta. Istorijoje yra dalykų, dėl kurių ginčijasi didžiausi pasaulio eruditai. Ir ginčijasi šimtmečiais, bet istorija dėl to nepabėgs ir neišnyks, o jei žmonės istoriją domisi, tai tikrai galima padaryti išvadą, kad tie žmo-

nės yra dar tautiškai gyvi, kad jie rūpinasi tautos ateitimi. Ateities šaknis visada yra praieityje. Be to, kas gali užtikrinti, kad eruditai tiesa visada bus nesugriauinama tiesa. Istorija nevyksta matematiško dėsningumo pagrindu. Ji vystosi veiklama vidinių ir laukųjų galių, kurios labai dažnai ne tikrai nekontroliuojamos, bet dargi nepramatomos. Istorikai, mano galva, būtų visai netikę valstybininkai.

Valstybininkas turi turėti ir blaivų ir konkretų protą, ir poetinį žvilgsnį. Jis turi pažinti tą medžiagą, kurią pasirošęs tvarkyti ir vesti, jausti aplinką ir žinoti, ko galima turimomis galiomis ir sąlygomis pasiekti. Istorikui rūpi praeitis, o valstybininkui — ateitis, tuo juodu ir skiriasi.

Kiekviena tauta turi bizantiškus ginčus keliančių momentų ir istorinių figūrų. Prancūzai dar ir šiandien iki antausių prieina vertindami Napoleoną Pirmąjį. Vieniems jis pusdievis genijus, kitiems revoliuciją sužlugdęs tironas, vieniems jis Prancūzijos didybės kūrėjas, kitiems prancūzų tautos žlugdytojas. Abi pusės turi tokių stiprių argumentų, kurių nesugriaua net žemės parbloškias opo nento kumštis... Lietuviams toks nesantaikos obuolys yra Petrapiilio seimas, tokia 17 gruodžio, tokia yra baisiausiaji birželio naktis (jos nereikia painioti su baisiuoju birželiu, kuris įvyko tikrai po metu). Vargu ar kada nors istorijos būvyje bus šiais klausimais prieita vienos ir vieningos nuomonės. O galop, kam ta vieninga nuomonė yra reikalinga, juk iš jos, kaip sakoma, vis tiek košės nebevirsi. Vie-

(Nukelta 1 psl.)

Valpurgijų naktys

(Atkelta iš 3 psl.)

ninga visuomenė turi būti tikrai tautos gyvybinių klausimų skalėje: laisvės, nepriklausomybės klausimais.

Deja, ir pačiais esminiais tautos gyvybės klausimais vienos ir vieningos nuomonės nėra. Visi trys ultimatai parodė mūsų silpnę ir trūkumus. Kyla klausimas, kodėl nepriklausomybės laikais lietuviai parodė daugiau narsumo ir daugiau ryžto negu ultimatumų laikais? Buvęs kariuomenės vadas, višų trijų ultimatumų akivaizdoje siūlė nusišalinti, nes kariuomenė nebuvusi tinkamai paruošta... Iš to sektu, kad kariuomenė buvo geriau paruošta 1919 metais...

Vadinasi, priežastis yra kur kitur. Mums tada kažko stigo. Stigo to automatinio jausmo ir ryžto, kuriuo žylė, gindama savo lizdą, puola vanaga...

1939 rudenį, važiuojant iš Kauno autobusu į tėviškę, atsisėdo šalia puskarininkis ir užkalbino. Jis buvo gretimo kaimo vaikas, liktinis puskarininkis, tarnavęs zenitinės artilerijos dalinyje. Išėjo kalba apie nepriklausumą. Pasirodo jo dalinio nekantriai laukta karo veiksmų: pro mus būtų nepraskridęs nė vienas lenkų lėktuvas, mes būtume parodę savo šaltą kraują ir visus, rūpūžes, būtume ištaškę ore... Tai buvo paprastas kaimo berniukas, baigęs vien pradžios mokyklą, bet modernus kareivis, įtikėjęs technika... Esu tikras, kad jis būtų atlikęs savo pareigą tėvynei.

Kiek vėliau sutinku radiofone ponį Antaniną Binkevičiūtę-Gučiuviene. Ji man nusiškundė lietuviais:

— Velnias, tie mūsų vyrai visai niekam netikė... nesimūša...

— Su kuo, poniai, jie turėtų muštis? — paklausiau.

— Su visais... su lenkais, su vokiečiais ir su rusais... ne dėl to, kad tai būtų smagu, bet kad reikiat...

Dar vėliau sutinku savo pažįtamą. Jam betrūko kelių mėnesių iki atsargos. Akademijon nepakliuvo ir liko amžinu kapitonu. Ejo nei žemę pardavęs. Linksmai pasveikinau jį užsigavę, kaip galima juokauti tokiu metu: karas kybas virš galvų, kaip Damoklo kardas. "Kariui karas, — juokavau, kaip gimnazistei valsa. Galop tiek metų alga ramiau metu ėmėte, tai pakariaut lyg ir priklausytų..." Žmogus mane už tai ciniku išvadino ir nuėjo pasipiktinęs mano nerimtumu. O man ta jojo rimtis paprasčių paprasčiausia panika atrodė.

Nenoriu to bendrinti, nes man teko su tikti šaunių ir didžiųjų patriotiškų karininkų. Bet defetizmo buvo gera dozė pačiame ore...

Kas nutiko? Tauta gali būti rami, nes tautos vadas budi ir rūpinasi. Diktatūrose auga asmenybės, vien pataikūnai ir ciniški opozicionieriai. Taip nejučiomis visa tauta pasimeta. Opozicija tampa vienintelė dorybė ir žinoma, pati sau tikslas. Ilgiau patvėrus tokia būseną būtinai veda visą aktyviąją visuomenės dalį į moralinį nuopuolį, iš kurio sunku bepakilti, nes kiekvienas yra šventai įsitikinęs, kad jo opozicinės nuotaikos yra kilnios ir prasmingos, ir niekam nė galvon neateina, kad tai yra bendram reikalui žalingas moralinis ir fizinis sabotazas. Moralinis sabotazas yra daug tautai žalingesnis negu realus sabotazas. Apie tai mūsų opozicionieriai niekad nepagalvojo. Kad totalitarinis režimas truko beveik keturiolika metų ir kad niekas iš opozicijos net nebandė jo nuversti, yra aiškus pavyzdys, kad opozicija spygą kišenėje laikė didžiai patriotingu ir kūrybingu dalyku. O tai buvo pavojingas žaidimas tautai. Šiandien kaltininkai vienas kitam, kaip vaikai sviedinuką, visados kaltę. Niekam neateina galvon, kad čia visos visuomenės dalies, režimą palaikiusios ir jam priešinusios, bendra kaltė. Dėl to gal ir įvyko tas savos rūšies paradoksas, kad nepriklausomybės laikų lietuvių tautos politinė diferenciacija nieko neberekš tautos likimui, jos ateičiai. Lygia dalis, kaip Lietuvos kilmingieji neturėjo balso nei reikšmės nepriklausomybės laikais. Ir tai atsitiko dėl to, kad opozicija tą lemtingąją birželio naktį sugiedojo savo gulgės giesmę.

Memuarai, kurių apščiui pasirodė, aiškiai parodys, kodėl tai įvyko ir kaip tai įvyko, kuo tie žmonės dėjos, ir kas jie iš tikrųjų buvo. Jau šiandien galime būti tikri, kad tie žmonės visi nebuvo padėties aukštumoje. Ir mane ima baimė, kad tokio žmogaus gal iš viso Lietuvoje nebuvo. Nepriklausomybės kovų karta buvo išmirus ar susenus, o jaunų neprišaukta, neprišaukta... Kieno tai kaltė? Diktatūros? Ar vien tik tai jos? Aš sekiau universitetą. Kaip profesoriai nenorėjo pasirinkti gabesnių studentų. Atrodė, lyg jie būtų bijoję savo mokinių konkurencijos... Tas buvo visose gyvenimo srityse.

Memuarinė literatūra Lietuvoje yra lygiai, jei ne daugiau populiari, negu už jos sienų. Iš tos gausios tarybinės atsiminimų literatūros susidaromas išpūdis, kad beveik visa nepriklausomybės laikų komunistų jaunimo karta buvo globojama valstiečių liaudininkų kultūrinių įstaigų. Ir tas išpūdis susidaro toks, kad liaudininkų įstaigos daugiau rūpinosi komunistais negu savuoju jaunimu, kuris, sprendžiant iš liaudininkų gretų, esąs gana skystas ir nieku būdu negali konkuruoti su tais, kurie nūnai veikia komunistų gretose. Žinoma, rašydamas vadovaujosi bendru išpūdžiu, kuris gali būti klaidingas, bet faktas lieka faktas, kad pati nuosaukiausiaji kairioji visuomenės dalis globojo ir rėmė pačią kraštutiniausiąją. Esamomis sąlygomis šis reiškinys reikėtų vertinti teigiamai, nes šiandien lietuviškos komunistinės inteligentijos buvimas yra naudingas tautai. Bet antra vertus, tai parodo, kaip ta opozicija buvo tapusi pati sau tikslu. Komunistai šiandien atsidėkodami pasigiria, kaip jie kartais mūsų kairiają už nosies vedžiojo ir jų rankomis žarijas žarstė...

Opozicija vienu metu buvo tiek išsiūbavusi, kad jau ji buvo populiari ir pačioje tautininkų sąjungoje. Vieną kartą pas Konradą prie mano stalelio prisėdo senas, švelnus tautininkas. Išėjo kalba apie opoziciją. Klausiau ir neapsikentęs paklausiau: — Tur būt ir Smetonos šeima pasiskirsčiusi į poziciją ir opoziciją? — Nė kiek nenustebčiau, — pasakė mano pašnekovas. — Tai kuo tada ta diktatūra laikosi? — paklausiau.

Ir jis man atsakė: — O aš tau pasakysiu, kuo jinai laikosi... kai aš mokiausi Daugpilio gimnazijoje, per vienas Velykas nutariau pėsčias pareiti namo, bet mano kairės kojos bato padas buvo taip atkeręs, jog man atrodė, kad nepajėsiu nei iš Daugpilio išeiti. Nors žemė buvo atsilusi, bet nenorėjau per miestą, kur mane vienas kitas pažino, eiti basas. Dėl to ėjau per miestą koją vilkdamas, šlubuodamas, kad tiktai tas puspadiš nenukristų, bet išeinu į plentą, o puspadiš laikosi ir nekrinta. Tada nutariau normaliai, nei kiek nesisaugodamas: kai nukris, tada nušausiu. Ir taip sparčiai eidamas prieinu Dūkštą. Įėjus į miestelį, vėl pajutau, kad va, rodos, jau tas puspadiš visai krinta, tai aš vėl tą koją vilkt, šlubuot, kad tik miestelį praeičiau. Bet prieinu Dūkštą, prieinu panašiai Degučius, prieinu galop namo, o puspadiš vis laikosi ir nekrinta. Vakarė tėvas su replėmis tą puspadiį vargais negalais nuplėšė. Pasirodo, ji laikė viena gerai užlinkusi vinis... Tai ir mūsų diktatūrą laikio viena panašiai vinis. Manau, kad ta vinis yra savimi suinteresuota karininkijos dalis... O iš kitos pusės, kas ta mūsų opozicija. Tik liežuviu, o ir tuo tikrai pakūždom. Visi tarnybas turi. Bet va dirba visi lyg atbulom rankom, bet va gyvename, lyg išvirkščiais dan timis valgytume...

Opozicija iš piemeninės ribų dažnai ir neišėdavo. 1939 rudenį pasigauna mane už parankės Liudas Gira ir sako į ausį: — Žinai, vakar vakare, sako, į Tubelio vilą atvežė vienuolika vagonų cukraus ir tris druskos...

— Gal tiek maišų, juk tu pats, Gira, žinai, kad tiek vagonų tam namely netilps...

— O tas namelis gana erdvus, — pasakė nusivylęs Gira ir, priėjęs prie kito, lygiai tą pat kartojė...

Maniau, kad tiktai Gira vienas tuos išpūstus gandus nešiojo... Istorikas Zenonas Ivinškas savo dienoraštinį faktą yra įtraukęs, tiktai šio pastarojo vagonų skaičius, berods, kuklesnis...

Opozicija, kaip jau minėjau, totalitariniam režimui beveik nieko nereikšė, ir dėl jos tasai režimas galėjo išsilaikyti dar kokį šimtą metų. Bet nuo tos opozicijos pobūdžio pati tauta neteko atsparumo. Neteko pasitikėjimo bet kokių autoritetų, pasidarė ciniška ir galutinai ištižo... Jos laimė, kad nepaveržė valdžios, nes, mano galva, bet kuri opozicijos vyriausybė ir bet kuri opozicijos asmenybė būtų buvusi sutikta ir traktuojama su tuo pačiu ciniška nihilistišku nepasitikėjimu...

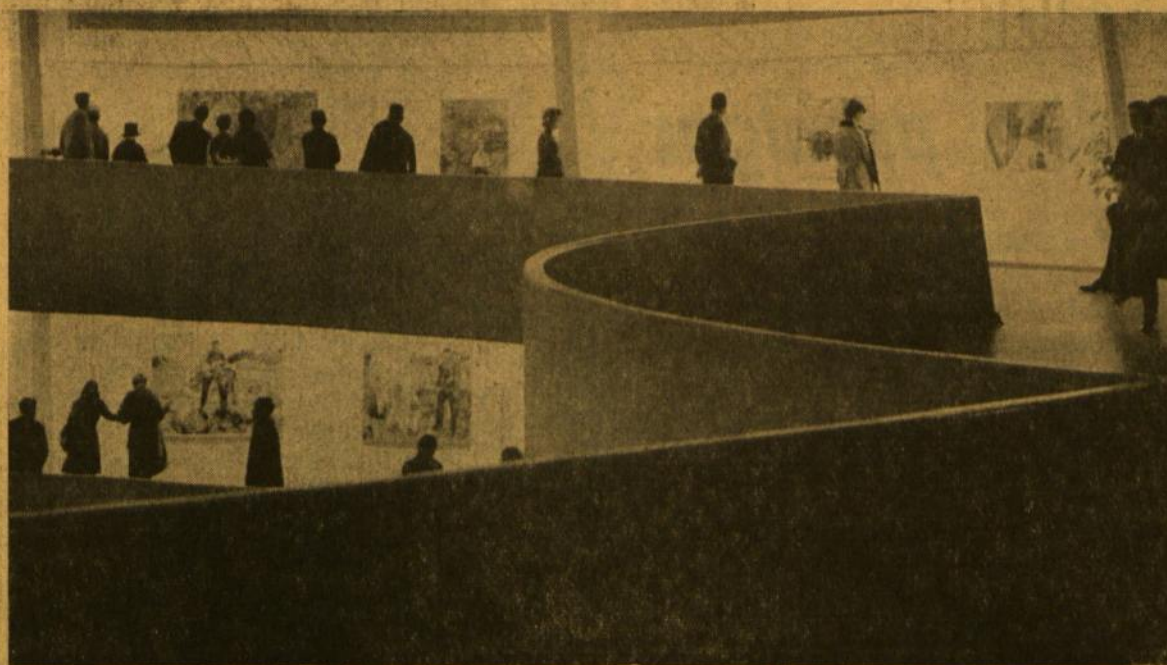
Dabar neatsimenu, kuri partija rinkiminėje kampanijoje sudėjo dainą.

Davė Dievas ministrus, Sleževičius ir Bistrus...

O tie rinkiminiai kupletai! Nežinau, kas juos rašė, bet jų buvo taiklių ir talentingų... Kas, sakysime, čia opoziciją į vieną maišą kiša? Kodėl nieks iki šiol nepasirūpino surinkti rinkiminės propagandos kupletų ir plakatų antologijos? O tai būtų gražus ir būdingas laiko dokumentas.

Aš būčiau linkęs manyti, kad demokratinė tvarka būtų pasirinkusi suomių kelią... Nes vienaip yra traktuojama res publica, o visai kitaip traktuojama res privata. Su tuo tikrai skirtumu, kad nesu linkęs tautos nelaimės atveju visiškai išeiti opoziciją... Ir jos buvo atsakomybė, ir jos buvo pareiga nepriklausomybėje ginti, juoba, kad jau ir realiai valdžioje dalyvavo.

(Bus daugiau)

Muziejuje

Nuotrauka Vytauto Maželio

Dvieju nuomonės apie veiklą ir spektaklį

Šviesa Los Angeles mieste

Kilnūs tikslai ir spektaklio kūrybinė tikrovė

(Atkelta iš 3 psl.)

Teatras, Bernardo Berensono žodžiais, turi kurti humanišką visuomenę ir tobuliausią kūrinį — laisvą žmogų. Tam tikslui teatras apjungia ir kitus menus: poeziją, muziką, šokį, daile. Parafrazuoju Berensoną, nes jis yra gimęs Lietuvoje ir savo meile Renesansui artimas lietuvių kultūriškai polėkiui.

Tokį kilnų tikslą turėjo ir Los Angeles Dramos sambūris, š. m. sausio 11 d., pastatydamas Anatolijaus Kairio trijų veiksmų tragediją "Šviesa, kuri užsidegė". Sambūrio vykęs pasirodymas Chicagoje teatro festivalio metu losangeliečių lietuvių buvo įvertintas. Jie atėjo į spektaklį pakiliu nuotaikoj ir užpildė talpią T. S. King, Jr. aukštesniosios mokyklos salę. Tenka pagirti rengėjų už puikios salės gavimą. Atsiskleidė erdvi scena; iš visur gerai matoma, girdima.

Vaidinimo turinys paprastas. sunkiai sužeistas partizanas Vienasūžius (E. Janulaitis) savo priešmirtinėj vizijoj atmeta despoto pasiūlymą bendradarbiauti ir pasirenka mirtį. Pirmame veiksmo matome sužeistąjį, paguldą apgriautų rūmų prieganyje. Jo kovos bičiuliai Jis ir Ji (M. Prišmantas ir V. Jatulienė) ruošiasi nakvynei ir šnekučiuojasi. Pašnekesyje mėginama išsakyti siaučiančios vergijos atmosferą. Protarpiais pasigirsta vaiduokliškas klyksmas ir klieidinčio partizano šauksmas: "Nepalikite manęs vieno". Pašnekesio tonas vienodas, prasmė perkeltinė. Jausmas atviriau neištrykšta. Kyla išpūdis, kad štai du skeptikai rungtyniauja šauniais posakiais. Koriko kilpai pasivaidendus, Jis sako: "Esame dar gyvi, o kilpos prieš mūsų akis foks-trotą šoka!" Ji: "Aš matau... Baimė vinis kala į tavo smegenis, kaip į kempinę. O vyru save vadinai". Ji: "Kai pamatomi praeities liekanas, tada mūsų vaizduotės nė žaboklais nesuvaldysi". Ji: "Sapnams dirva akėję? Einant miegoti nedera šaukti pakaruoklius." Cituoja iš neseniai išleisto knygos "Šviesa ir Eldorado".

Matant scenoje mirštantį kovotoją, kuriam nė lašelio vandens lūpoms suvilgyti nėra, tokio pobūdžio gražbylostė yra nesuvokiama. Kai klieдинtis kiek pasikelia, minėdamas dangų, jo glėbjas neiškenčia nepasakęs įman trau persėjimo: "Nekelk galvos — temperatūra medžių viršūnes pasieks". Nemanau, kad tokiu atveju tinka dviprasmiškas posakis. Gal jausmingas judesys pasakytų daugiau? Gal viena gili pauzė? Gal trys paprasti žodžiai?

Anatolijaus Kairio dramatinis dialogas yra savotiškas. Veiksmonių nuansų nedaug, bet dosniai yra žarstomos poetinės priemonės. Nelengva klausytojui sekti greitą, ilgą poetinį pokalbį. Tur būt literatūriniais sumetimais dažnai yra pakiamos svarios sentencijos. Kartais jos suskamba perne-

PR. VISVYDAS

lyg didaktiškai. Jeigu dar tekstas būtų po ranka, žiūrovas be vargo sektų tegul ir tokius sausokus veikėjų pareiškimus: "Objektas skystai reminiscencijai" — "Kiekviena archeologinė iškaskena kalba į mus prasmingai" — "Griuvėsiai man primena materializmą, ne istoriją" — "Neįsiprasminęs materializmas. Istorinis materializmas" — "Per didelį jautrumą priklauso patologijai". Cituoju iš knygos ir įsivaizduoju, kad giroje šnekučiuoja ne partizanai, bet universiteto lektoriai.

Tragedija, Aristotelio supratimu, tik tada yra sėkminga, kai žiūrovas pajunta baimę, kai jis

gailisi herojaus. Gal mano širdis jau yra suakmenėjusi: vaidinimo metu nejučiaiu gailėsčio. Matydamas prie rūmų slenkščio kenčiantį partizaną, girdėdamas jo silpną šauksmą (Nepalikite manęs vieno), juk turėjau įsijauti. Tokiu atveju jautriam lietuviui graudulus užima žada. Bet man, prisipažįstu, nebuvo graudu. Šiandien mane kamuoja priešingas klausimas. Kodėl? Gal tas

RICHMOND AUTO SERVICE

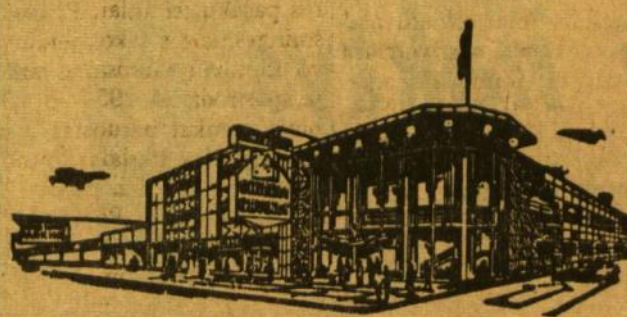
Kampas Richmond ir 63rd Street
Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilkiklas.
Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelės mokamus 4¼%. Pradėkite taupyti dabar geresnei atečiai.

Štai mėnesinė taupymo lentelė:

MĖNESINĖS SĄTAUPOS		MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ										
		2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YRS.	18 YRS.	20 YRS.	
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36		
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72		
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08		
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43		
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79		
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15		
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51		
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.85	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87		
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23		
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59		

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5¼%

Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4¾%

Ant visų knygelės sąskaitų

Štai nariams teikiamas mūsų pilnas patarnavimas:

* Vacation Club	* Notary Public Service	* Service charge to members
* College Bonus Savings	* Free community rooms for your organization's meetings	* Sell & redeem U.S. Bonds
* Home Mortgage Loans	* Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No	* Two large free park'g lots
* Home Improvement Loans		* Save-by-Mail Kits
* Christmas Club		* Travelers Checks
* Insured Family Savings		* Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS:

Pirmad.	12:00 P.M. - 8:00 P.M.	Ketvirtad.	9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antradi.	9:00 A.M. - 4:00 P.M.	Penktadi.	9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiadi.	Uždaryta visa d.	Šeštadi.	9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Paskutinis žvilgsnis į Baltijos mokslininkų suvažiavimą

JUOZAS PRUNSKIS

Pirmo Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavimo vienas iniciatorių ir pagrindinis organizatorius adv. Janis Gaigulis atsiuntė padėką "Draugui", kad buvo atkreiptas reikiamas dėmesys į šį neeilinį įvykį.

"Drauge" jau buvo, daugiau ar mažiau, aptarti darbai to suvažiavimo politinės, literatūrinės, lingvistinės, religinės sekcijos. Nors labai suglaustai reikėtų suminėti dar ir kitų sekcijų darbus.

Istorijos sekcija

Istorijos sekcijoje dr. Andrew Ezeragalis turėjo paskaitą apie tautinio klausimo evoliuciją Sovietų Sąjungoje. Jis pabrėžė, kad Sovietuose tautybių klausimas sprendžiamas pagal Lenino išryškintus principus, o Lenino sprendimai buvo rusiški, užmirštant, kad Rusija buvo imperija ir kad po revoliucijos tautybių klausimas turėjo būti sprendžiamas pirmojo tūrinio prieš akis įvairių tautų reikalus.

Western Michigan universiteto Prof. Emanuel Nodel savo paskaitoje informavo apie estų tautinio jausmo augimą 1900 - 1918 m. ir apie rusų politiką to laikotarpio estų atžvilgiu. Priminė, kad estai per šešis šimtmečius gyveno valdomi vokiečių riterių, kurie kraštą laikė neturte, tamsoje ir žudė estų vadus. Tačiau laisvės kibirkštis estuose išliko ir ji buvo stipriai išugdyta estų patriotų Jannseno, Hurto, Jakobsono ir kitų. Baudžiavos panaikinimas ir kitos laisvės padėjos dar stipriau augti estų tautiniam jausmui. Antivokiška caro Aleksandro II politika pagelbėjo estams gilinti ir kultūrinį išsilavinimą iš vokiečių kolonistų dvarponių, nors iš kitos pusės - caro valdžia plėtė rusifikaciją, platinama pravoslavija, veikdama per švietimo įstaigas. XX amžiaus pirmą dešimtmetį jau estai stipriai išgalėjo miestuose, gilindami ūkinę nepriklausomybę. Daug pasitarimo laisvesni estų laikraščiai: Postimees, Teataja, Uudised. Po 1905 m. revoliucijos priespauda padidėjo, bet pasibaigus II Pasauliniam karui, Estija jau 1917 m. sušaukė savo seimą, išrinkdama jo pirminku K. Paetsą. o 1918 m. vasario 24 d. Estija pasiskelbė nepriklausoma.

Montclair valst. kolegijos prof. Olavi Arens nagrinėjo Sovietų okupuotos Estijos istoriografiją, ypatingą dėmesį atkreipdamas į 1917-1918 metų revoliucinį periodą.

Suvažiavime stipriai aktyvus Delaware universiteto studijos Rein Taagepara nušvietė Estijos 50 politinio gyvenimo metų po pasiskelbimo nepriklausoma. Išvadoje pažymėjo, kad daugiau kaip per 50 metų estai sėkmingai išryškino savo skirtingą tautybę; Estijos suverenumo neginčijo net tie, kurie sukludė suverenumo reiškimąsi praktikoje.

Istorijos ir politinių mokslų prof. Wilkes kolegijos dr. Bronis J. Kaslas turėjo temą — jėgos politika Baltijos valstybėse.

Istorikų uždaviniai užsieny

San Jose valst. kolegijos Kalifornijoje prof. Edgar Anderson išskėlė uždavinius, kurie tenka Baltijos kraštų istorikams užsienyje, nušviesdamas dabartinę padėtį ir ateities perspektyvas. Apgalvestavo, kad dabarties okupacijos metu Baltijos kraštų istorija stengiamasi palenkti Sovietų Sąjungos tarnybai, šių kraštų istorijos mokslus guldant į marksizmo, leninizmo ir panslavizmo Prokuroso įlovą. Baltijos kraštų istorikai padaryti Sovietų siekimų vergais. Net ir Vakaruose nesikiriamas pakankamas dėmesys Baltijos valstybių istorijai. Baltijos kraštų istorikai išvijoje dirba tik kaip izoliuoti indivi-

dai, nepalaikydami reikiamo ryšio savo tarpe. Būtinai reikia kur ti Baltijos kraštų istorikų centrą Vakarų valstybėse. Reikėtų suregistruoti užsieny prieinamus Baltijos istorijos šaltinius, surašyti vadovaujančių Baltijos tautų asmenų atsiminimus, juos įrašyti į juosteles, kad būtų ateičiai išsaugota istorinė medžiaga, rūpestingai saugoti archyvinę medžiagą, plėsti darbą istorinių institucijų Vokietijoje: Baltisches Forschungsinstitut ir Institutum Balticum, skirti reikiamą dėmesį periodiniams leidiniams: Baltic Review (New York), Commentationes Balticae (Bonnoje), Acta Baltica (Koenigsteine, Vokietijoje); kreipti dėmesys ir į Baltijos vokiečių periodinius leidinius: Baltische Hefte ir Baltische Briefe; taip pat pagyrė lietuvių Lituanus ir latvių Treji Varti.

Ekonominė sekcija

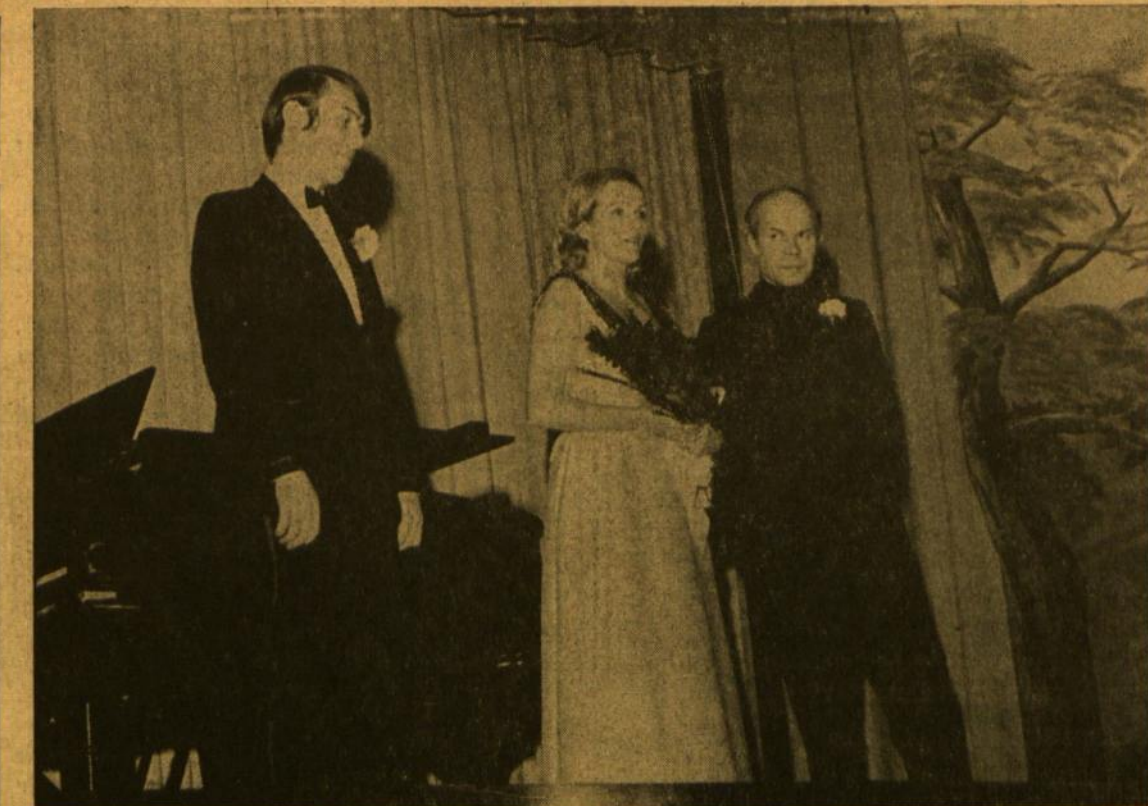
Tacomos universiteto prof. Gundar J. King kalbėjo tema: Latvijos ūkio vedimas ir politinė jėga. Massachusetts univer. prof. Elmar Jarvesco nagrinėjo Estijos ekonominę padėtį po 1944 m.: ūkio politiką, struktūrinius pasikeitimus ir gyvenimo standartą. Pažymėjo, kad Estijos žemės ūkio gyventojų procentas iš prieškarinių 55 dabar nuskuto iki 30 proc. Su plečiama pramone prigabenta daug svetimo elemento. Iš pramonės dabar susidarė apie 52 proc. Estijos pajamų. Gyventojų buitinių reikmenų sunaudojimas yra kiek pakilęs, nors eilės dalykų jaučiamas trūkumas. Iš kitos pusės, jeigu kaimyninėje Suomijoje po karo gyvenimo standartas paaugo 60-70 proc., tai Estijoje labai toli nuo to.

Columbijos universiteto prof. Sigurd Grava svarstė dabarties miestų ir regionų problemas Baltijos valstybėse, visų pirma prieš akis turėdamas Rygos miestą. Pažymėjo, kad susovietintų įstaigų planavimas yra gana aktyvus, tačiau rankos yra supančiotos Maskvos kontrolės. Sovietams svarbu užsitikrinti kuo patogesnę išėjimą į Baltijos jūrą per Estiją, Latviją, Lietuvą. Miestuose sovietinis planavimas turi vis sunkiai išsiprindžiamą jiems problemą — kaip žmoniškiau gyventojus aprūpinti butais. Dažnai šis klausimas sprendžiamas ne pagal tai, kaip būtų geriau bendram miesto išplanavimui, bet pagal tai, kaip būtų pigiau, lengviau norimus butus pastatyti.

Okupantai plečia pačius centrinius miestus, provincijos miestų sąskaiton. Miestų plėtime naudojami standartiniai sovietų planai, nepakankamai atsižvelgiant į vietos sąlygas; transporto organizavimas irgi šlubuoja. Skubant papildyti baisy naujų butų trūkumą, nelabai tepaisoma naujų pastatų estietinės pusės.

JAV Laivyno okeonografijos specialistas Povilas A. Mažeika kalbėjo apie žuvininkystės pramonę Lietuvoje, darydamas kai kuriuos palyginimus su žuvininkyste Estijoje ir Latvijoje. Žuvininkystė dabartinės Lietuvos auga ir sudaro apie 11 proc. visos pramonės produktų. Baltijos kraštų žuvininkystės įnašas jau yra aukštas įnašas visos Sovietų Sąjungos šios rūšies ūkyje. Kitas klausimas, kiek patys Baltijos kraštų žmonės šią pramonės šaką kontroliuoja, kiek jie patys gali žuvų produktų panaudoti.

Profesorius Emeritas Rudolfs Markus kalbėjo apie Latvijos miškininkystę dabartinės rusų okupacijos metu. Pagaliau P. Mažeika dar painformavo apie Baltijos ekonominių studijų centrų laisvajame pasaulyje. Jų uždavinys patikrinti ir kataloguoti informacijas apie ūkinės ir socialinės Lietuvos sąlygas ir paruošti gerai dokumentuotas studijas, atskleidžiančias okupantų vykdo-

Clevelando Ateities klubo vasario 1 d. surengtame koncerte programą atlikę mūsų menininkai, iš kairės: kompozitorius Darius Lapinskas, solistė Aldona Stempužienė ir aktorius Leonas Barauskas. Nuotr. J. Garlos

ma rusifikaciją ir asimiliacijos pastangas, tam panaudojant specifines ūkines ir kitas vietines sąlygas.

Socialinių studijų sekcija

Jau bovom rašę apie šioje sekcijoje Maryland univ. prof. P. Lejins keltas mintis apie Baltijos kraštų žmones ir komunistų ideologiją bei politiką.

Senato pakomisijos tyrimų direktorius Petras Freivalds turėjo paskaitą: imigrantų tautiško funkcija pokario pasaulyje.

Western Ontario universiteto prof. Elfrida Karlson-Berzins dėstė apie fizinį auklėjimą okupuotoje Latvijoje. Ji pažymėjo, kad Latvijos fizinio auklėjimo mokytojai okupacijoje tuojuo turėjo išeiti sovietinį perauklėjimą. Latvijos jaunimas gabenamas pa raduoti Maskvoje.

Dr. Jurgis Gimbutas informavo apie liaudies architektūros studijas Sovietų okupacijoje. Pažymėjo, kad šios srities studijos buvo pradėtos jau nepriklausomoje Lietuvoje. Dabar jas tęsia Politechnikos institutas Kaune, Lietuvos Mokslo akademijos etnografinė sekcija, tos pat akademijos Architektūros institutas, Istorijos ir etnografijos muziejus Vilniuje, Istorinių paminklų apsaugos draugija. Per paskutinius 20 metų tomis temomis Lietuvoje buvo parašytos 6 disertacijos, 7 knygos ir apie 60 straipsnių. Latvijoje etnografinis lauko muziejus, įsteigtas 1924 m. Rygoje, dabar išplėstas į 50 pastatų; taip pat išplėstas panašus muziejus Estijoje, įsteigtas 1935 m.

Prof. Jonas Balys informavo apie tautosakos tyrimus Baltijos kraštuose. Pažymėjo, kad po karo beveik 10 metų Lietuvoje tauti srityje nieko nebuvo daroma. Tik buvo išleisti kai kurie populiarių pasakų leidiniai. Pirmas reikšmingesnis tos šakos leidinys buvo Lietuvių tautosakos antologija, pasirodžiusi 1954 m. Darbas buvo menkai paruoštas, daugiau propagandos tikslais. Imtasi perspausdinimų, pvz. Ant. Juškos dainų rinkinių. Pagaliau 1962-67 m. pasirodė net penki Lietuvos tautosakos tomai. Apie 17 proc. čia sudėtos medžiagos jau buvo paskelbta anksčiau. Leidžia ma ir grynai propagandinių leidinių, kaip pvz. lietuvių antireliginė tautosaka. Svarbus leidinys — Sutartinė rinkinys. 1966 metais Tautosakos archyvas Vilniuje skelbėsi turįs 735,000 tautosakos dalykų. Reikia atminti, kad jau 1940 m. sausio 1 d. turėta surinkti 442,000 tautosakos dalykų.

Prof. Balys suglaustai apibūdino ir tautosakos darbus okupuotoje Latvijoje ir Estijoje.

Livingstono kolegijos prof. Karlis R. Dzelzitis kalbėjo apie galimo sukurti Baltijos universiteto projektą.

Moksliniai tyrimai Baltijos valstybėse

Pagaliau paskutinė sekcija svarstė naujus mokslinius tyrimus ir darbus Baltijos valstybėse. Californijos universiteto (Berkeley)

prof. Janis Skujins informavo apie mokslinę pažangą chemijos srityje Baltijos valstybėse: vietos žaliavų tyrimai, biocheminių ir farmacinių gaminių plėtimas, plastinių medžiagų ugdymas.

Britų Kolumbijos universiteto (Kanadoje) prof. Eugene Leimanis dėstė apie matematinius ir astronominius tyrimus Baltijos valstybėse po 1944 metų. Painformavo apie Tartu astronomijos observatorijos, įsteigtos 1808 m., darbus - 1950 - 1963 m. Tartu universitetą baigė apie 20 astronomų ir apie tiek geofizikų. Informavo apie Latvijos astronomijos observatorijos ir Teorinės astronomijos bei analitinės matematikos instituto darbus. Dabar Baldonėje statomas didelis radio teleskopas. Informavo apie matematikų studijas. Paminėjo ir Lietuvos leidžiamą Lietuvos matematikos rinkinį, kurio išėjo jau 7 tomai.

IBM mokslininkas Andris Padegs informavo apie kompiuterių technologiją Latvijoje. Kompiuterių studijų centras yra sudarytas prie Rygos universiteto. Kita studijų įstaiga — Latvijos elektronikos ir kompiuterių technologijos institutas. Pirmas kompiuteris Latvijoje buvo sukurtas 1960 m.

Emeritas prof. Leonids Slaucitais skaitė paskaitą apie Baltijos kraštų geofizikos mokslininkus. Gulf bendrovės tyrimų specialistas Ilgvars Spilners dėstė apie žibalo atradimus Latvijoje ir Lietuvoje. Priminė, kad Baltijos valstybėse žibalo jau buvo pradėta ieškoti nepriklausomybės laikais. Rasta žibalo 1,000-2,000 metrų gilumoje, tačiau gamyba iš tų šaltinių kol kas labai menka. Tik paskutiniai atradimai ties Klaipėda ir Gvardeisku duoda daugiau vilčių. Nei Latvijoje, nei Lietuvoje nerasta natūralių kurenamų dujų.

Western Ontariouniv. prof. Alekssis Dreimanis pranešė apie geologinius tyrimus Latvijoje 1944-1967 m. Juos daugiausia atlieka Geologijos institutas, kuris 1965 m. turėjo 37 tyrimo specialistus ir 44 inžinierius. Paskelbta keletas geologinių žemėlapių ir apie 30 tomų monografijų, daugiausia rusų kalba. Geologijos studijas turi Kauno ir Vilniaus universitetai. Lietuva tapo kvaterinio laikotarpio sluoksnių Baltijos kraštuose studijų centras. Lietuvos Mokslų akademijos geografinis skyrius nuo 1963 m. leidžia metraštį "Baltica".

Drexelio Technologijos instituto chemijos prof., molekuli struktūros tyrimų vadovas Heino Susi kalbėjo apie pasikeitimus mokslinių studijų laimėjimais tarp Baltijos kraštų mokslininkų. Pažymėjo, kad Baltijos valstybių mokslininkai atlieka žymius tyrimus kaip savo kraštuose, taip ir išvijoje, pasiekdami gausių laimėjimų, tačiau trūksta tarpusavio mokslinio ryšio. Svarstė apie galimybes pasiekti studijinių laimėjimų rezultatus.

Tai šitokios studijinės paskai-

tos lapkričio 28 - gruodžio 1 dienomis vyko pirmame Baltijos kraštų mokslininkų suvažiavime Marylando universitete. Čia užbaigiamie jū labai jau konspektyvų perteikimą. Jokių būdu nebuvo galima jū visų išsklausyti. Teko pasinaudoti paruoštomis paskaitų santraukomis ar tik suminėti temas, kai tokių santraukų nebuvo.

Laimei, yra organizuojamas specialus suvažiavimo darbų tomas, kur stambesnėmis santraukomis bus apibūdintos suvažiavimo paskaitos.

Kitas svarbus suvažiavimo laimėjimas — sudarytas lietuvių, latvių, estų mokslininkų centras JAV-se, kuris šį pradėtą darbą toliau tęs.

MOVING

SERENAS perkrausto baldus ir kitas daiktus. Ir iš toli miesto leidžia ir pilna apraunda.

2047 W. 67th Place WA 5-806

10% — 20% — 30% pigiau mokėti už apraundą nuo ugnies ir automobilių pas

FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-3634 ir GR 6-4339

A. ir J. MESOS KRAUTUVĖ

PRIME & CHOICE MĖSA
LIETUVISKOS DESROS
Užsakant didesnę kiekį parengiamas duodame nuolaidą.

2433 West 69th Street
Chicago, Ill. 60629

Sav.: Antanas ir Jeronimas Pleniai. Atidara nuo 8 val. ryto iki 6 val. vak.

VACYS CONSTRUCTION CO.

REZIDENCINIAI,
KOMERCINIAI,
MEDICINOS IR
KITOKI PASTATAI

2457 West 69th Street
Tel. HE 4-7482

MOVING

J. NAUJOKAITIS
Apraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namu, gyvenamųjų, automobilių, prekinių, biūro, patalpos, laisvės mokėjimo sąlygos.

J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5922

● Premijos okupuotoje Lietuvoje. Kasmetinės komjaunimo kirtos Justinui Marcinkevičiui už eilėraščių rinkinį "Liepsnojantis krūmas", Jonui Mačiukevičiui už apysaką "Laikrodžiai nesusitaja" ir Antanui Drilingai už poezijos knygą "Šiluma". Pirmą kartą tokios premijos paskirtos ir jauniems dailininkams: skulptoriui Juozui Kalinauskui, dail. Leonardui Tuleičiui ir

skulptoriams Donatui Lukoševičiui ir Aloyzui Tuleičiui.

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijo, stereo, oro vėsintuvai. Pardavimas ir taisymas.

J. MIGLINAS
Krautuvė Marquette Parke
2346 W. 69th Street 776-1486
Namy tel. — PR 6-1063

DEKORAVIMAS

IS VIDAUS IR IS LAUKO
Kilimai ir apmušti baldai valomi. Kreiptis į

J. KUDIS — Tel. CLIFFSIDE 4-1050

BANGA

TV, Radio, Stereo, Spalvotom televizijom antenos. Pard. ir taisymas.

2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakaraš skambinti WA 5-3607
P. Rudnias K. Simulis

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
3608 69th St. Tel. WA 5-2787
3501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 234-3320

Lietuvių bendrovė turinti, teise siuntinius siųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą. Didelė pasirinkimas įvairių medžiagų, ital. lietašalių ir kitų prekių. Pirmam dovanai dovanų užsakymai.

E. ir V. Zukauskai

MOVING

Apraustas perkraustymas

Įvairių atstumų.

A. VILIMAS

823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRONTIER 6-1882

Heating Contractor

Irenigiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namo apšildymo pečius ir air conditioning į naujus ir senus namus. Stogų rinas (putters), vandens šildymo boilerius. Turin leidimus dirbti mieste ir užmieste. Darbas atliekamas greitai ir sažiningai. Apskaičiavimai nemokamai.

DOMAS ZUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 9, Ill.
Telefonas VI 7-3447.

LUIZ AUTO REPAIR

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI. Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
Savininkas Aloyzas A. Kuniešas

Cosmos Parcels Express Corporation

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gerai pažįstama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, siunčiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA. TOKSTANCAI KLIENTŲ PATENKINTI. VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI. GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

affiliated with PODAROGIFTS, INC.

pirma užsakymus Sovietų gamybos visokioms prekėms, jų tarpe — motociklai, televizijos aparatai, radijo transistoriai, magnetofonai (tape recorders) ir gift-certificatus galima užsakyti giminėms gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje per mūsų firmą.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th St., New York, N. Y. 10036

Tel. — 212-245-7905

SKYRIAI:

NEW YORK, N. Y. 10003, 39 Second Avenue	Tel.: AL 4-5456
BROOKLYN, N. Y. 17207, 2947 Fulton St.	647-6576
BROOKLYN, N. Y. 11211, 370 Union Avenue	EV 4-4952
BOSTON, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
BOSTON, Mass. 02127, 331 West Broadway	268-0068
BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
CHICAGO, Ill. 60608, 3333 S. Halsted Street	WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road	884-1738
IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W.	GL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Avenue	365-5255
HARTFORD, Conn. 06114, 200 Franklin Avenue	246-9738
LAKEWOOD, N. J. 08701, 288 Main Street	FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06519, 509 Congress Avenue	LO 2-1446
NEWARK, N. J. 07103, 428 Springfield Avenue	BI 3-1797
PASSAIC, N. J. 176 Market Street	GR 2-6387
PATERSON, N. J. 99 Main Street	274-6400
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th Street	PO 3-4818
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 2076 Sutter Street	FI 6-1571
WATERBURY, Conn. 905 Bank Street	PL 6-6766
WORCESTER, Mass. 01610, 169 Milbury Street	SW 8-2868
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street	RI 3-0440

Nauji leidiniai

• **Vitalija Bogutaitė, LIETUS IR LAIKAS.** Eilėraščių. Išleido "Ateitis" 1969 metais. Spaudė lietuvių pranciškonų spaustuve Brooklyn. Viršelį piešė V. Krištolaitytė. Rinkinis 60 psl., kaina \$2.00, gaunamas ir "Drauge".

Tai bene bus pirmoji grožinės lietuvių literatūros knyga, išėjusi laisvajame pasaulyje jau su 1969 metų data. "Lietus ir laikas" yra poetės Vitalijos Bogutaitės ant rasis poezijos rinkinis. Pirmasis tos pačios "Ateities" leidyklos buvo išleistas 1960 metais. Jis vadinosi "Veidrodinis juos dugne". Kaip žinome, anas grožinės poezijos debiutas buvo spaudoje palankiai įvertintas.

Šia proga tenka prisiminti, kad poezijos debiutu, net gana pusėtinai įvertintu, lietuvių naujosios literatūros raidoje turėjome ne vieną. Tik gaila, kad gana didelį procentą jė buvo ne tik debiutinis, bet iš viso ir paskutinis to ar kito autoriaus pasirodymas atskira knyga. Matyt, anie, vienu vienintelio rinkinio autoriai vėliau į savo pirmąją poezijos žingsnį bus pažūrėję kaip į tam tikrą gana "nerimtą" jaunystės "palydymą", "subrendus" metuose, gal net nenorimą prisiminti.

Turėdami rankose antrąjį Vitalijos Bogutaitės rinkinį, šiandien galime tik pasidžiaugti, kad ji pirmoji, beveik prieš dešimt metų žengto žingsnio nesigaili, o žengia net ir antrąjį, net daug tvirtesnę, žengia gerai ir sa va kryptimi, įmindama ryškia pėdą jaunėje ir dar daug žadančioje poezijos kelionėje.

Naujas rinkinys suskirstytas į keturis skyrius: Laikas broliui, Dainuok broli, savo likimą, Po audros ir Vandens. Dauguma knygos eilėraščių yra trumpiai kondensuotos, laisvo eilavimo formos. Tai vis taupūs ir išieskoto žodžio gerieji pavyzdžiai. Knygos temos nesisuka vien tik lietuviškos aplinkos problemose, o išsiplečia į bendražmogišką plotmę aplamai. Tačiau visa tai nėra nesurišama atitrūkę nuo lietuviškos dvasios išsiskyrimo. Vietomis autorės laimima net gana įdomi sintezė, kai pasaulinės dimensijos išsiskaido kone tautosakiniu lietuviškuoju žodžiu:

Tuomet susikvietė devynis savo sūnus
(mano brolius)
ir liepė laužti duonos kepalėli.
Kiekvienas atsilau tik savo dalį.
Kiekvienas pasilims tik savo dalį—
ir kai skambės liūdna daina prie upės,
Kai bangos neš į mus raudoną kraujo putą,
žinosime, kad vienas žuvo,
kad žuvo vienas ir visi. (32 psl.)

Skaitytojo kelionė šios knygos puslapiams, tampa intelektualiai gana nuotykinga ir įdomi, joje susitinkant ir mūsosius devynis žačius, ir bibliškąjį pasin-kautoja dykumoje, ir Afrikos dramblių, išgeriantį savo akis, ir ryžių sodintojas, kažkur pietryčių Azijoje. Visa tai knygoje lydosi į tam tikrą vienumą, ką jau ir galėtume daugiau ar mažiau pavadinoti Vitalijos Bogutaitės poezija.

• **ATEITIS, 1968 m. nr. 10.** Lietuvių katalikiškojo jaunimo žurnalas. Vyr. redaktorius A. Sabalis, 80-23 85th Drive, Woodhams, N.Y. 11421; administratorius Kazys Vainius, 64-09 56th Road, Maspeth, N. Y. 11378. Metinė prenumerata \$5.00, susipažinti prenumerata \$3.00, garbės prenumerata \$10.00, visur kitur laisvajame pasaulyje \$3.00.

Vedamųjų puslapyje, stažtelėjame prie ateitininkijos veiklos metodų, be kita ko, sakoma: "Mūsų veikla ne todėl šlubuoja, kad organizacinė struktūra pasenusi; pakėlus struktūrą, problemos liks tos pačios. Iš kur gauti daugiau darbinių ir kūrybinių žmonių? Kaip išaiškinti jaunuoliui mūsų tremties misija, kad jie ja

Vitalijos Bogutaitės knygos viršelis, pieštas Vidos Krištolaitytės

sąmoningai suprastų? Kaip sužadinti liuanistikos studijas studentų tarpe?

Mūsų problema yra žmonių problema — ne struktūrų. Nemanykime, kad pakeitę veiklos formas, jau užauginsime vadovų kadrus. Jeigu neturime žmonių paprasčiausiems darbams, — kas gi praves visus pakeitimus? Todėl gana gyventi iluzijomis: atsikreipkime į žmones, nes čia mūsų pati didžioji problema".

Pasakytume, kad redaktoriaus nuoroda yra labai tikra ir taikli. Ją turėtų įsidėmėti ne vien ateitininkija, bet ir kone visos šio nyktės mūsų organizacijos, kurios dar yra gyvos ir nori tokiomis ilgiau pasilikti.

Romualdas Kriaučiūnas atskirų straipsnių skatina jaunimą rasti laiko dešimčiai dalykų: rasti laiko darbui, mintijimui, žaidimui, mokslui, maldai, artimui, mėilei, svajonei, juokui ir planavimui. Ši kartą "Ateities" skaitytojai pristatoma ne tik atskiru straipsneliu ir raštu ištrauka mūsų literatūros klasike Lazdynų Peleđa, bet duodama taipgi gana brandžių puslapių, užpildytų pačių jaunųjų kūryba. Laimos švėgdžiai tės pluoštas eilėraščių ir Jurgio Bradūno apybraiža jau liudija išskirtinius rašančiųjų sugebėjimus. Numerį dar gražiai papjaivina pašnekesys su trejus metus išbuvusiu at-kų moksleivių pirminko pareigose Rimu Laniausku, dedama puslapių menišky ir jaunimo vieklą vaizduojančių nuotraukų ir kitokios įvairios medžiagos.

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti.

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

WAGNER & SONS
Typewriters Adding Machines —
Nuomoma — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas pataravimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

PLANINGAS TAUPYMAS

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

5% Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4% Mokamas už vieno metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

Šviesa Los Angeles mieste

(Atkelta iš 4 psl.)

charakteriai. Atrodo, kad vieno blogio idėja yra padauginta šėšis kartus Xerox kopijavimo mašina. Kas lieka žiūrovui? Ogi iš eilės klausytis vienodos daugiažodiškos išpažinties. Moralinės retorikos antspaudas teatre, kai veiksmo nedaug, yra sunkiai pakeliamas. Kas tinka Dantės "Dieviškajai komedijai", ar Miltono "Prarastajam Rojui", tas netinka "Prarastajam Rojui", tas netinka trijų veiksmų vaidinimui, kurį seka nekantrus dabarties žiūrovas.

Partizano Vienasūvisius laikysena yra labai ideali. Jokio suabejojimo savimi, jokio žvilgsnio į šalį. Jis atmeta visus Koriko pasiūlymus. "Duok man duonos, neprisiminti. Duok vandens — ne gersi! Savo auksą atiduok — sakysiu nel Takus man išbarstyk žiedais — sakysiu nel Man reikia saulės ir žvaigždžių! Man reikia laisvės. Laisvės man reikia! Laisvės!" Tai gražiausias veikalo monologas. Stiprus, jaunatviškas. Vienasūvisius yra nuosta bi laisvės troškimo idėja. Laisvės ir yra ta išganingoji liepsna, kuriai ižiebtai aukojama jaunatviška gyvybė. Korikui nieko kito nebelieka, kaip įsakyti Idiotui nužudyti tokį beatodairišką troškimą. Žinoma, simboliškai jam ne pavyksta, nes yra nužudomas tik kūnas. Idėja egzistuoja ir toliau.

Kyla klausimas: ar Vienasūvisius, susidūręs su pataloginiais iškrypeliais (kaip veikale juos su prantama), turėjo bet kokią gali mybę Laisvės idėjai įgyvendinti? Juk pataloginio iškrypimo (at-

seit, ligotumo) neįmanoma negalėti skaisčių idėjų burtais. Mediciniškai žiūrint, ir alkoholikas, ir idiotas, ir lunatikas, ir kitokio plauko paliegėlis yra ligoniniai. Patekę valdžion, jie yra pavojingi. Dvidešimtas amžius dar vis negali atsigausti nuo jų slautėjimo. Ilgainiui žmonija gal ir suras būdus nuo tokių protinių paliegėlių apsaugoti.

I mūsų krašto laisvės kovotojų visuomėn žiūrėjau su šventa pagarba. Nėra jie man patėtiški gimnazistai, bet kovos užgrūdin-ti vyrai. Ne tik narsūs, bet ir žaltiškai apskrūs. Jie išnaudodavo kiekvieną galimybę priešui apgauti. Juk ir romantiškas Šilerio Tellis, tas kovos už laisvę kūrėjas, gudriai nukovė bespoksantį sadistišką tironą. Mūsų laisvės kovotojų tipą gal geriausiai parvaizduoja Mickevičiaus Konradas Valenrodas. Ir kietas Daurmanto partizanas, ir apskrus Vaidganto Žaltvykštis priklauso jų kategorijai. Savo kovos būdais jie yra įvairūs, bet lygiai karštai myli laisvę.

Kadangi engėjas daugiausiai griovė mūsų ūkį, suniokota Lie-

tuvos ūkininko sodyba gal būtų spektakly tikslesnis simbolis smurtui išreikšti. Vietoj liktar-nos pavidalo žibinto, taip madin go dvaruose, Lietuvos laukų ir kiemų smūkelis būtų buvęs kur kas išpuodingesnis. Šviesa rūpinto-jėlio veide, partizanui mirštant, kaip stebuklas, simbolizuotų ir liūdesį, ir dangaus palaiminimą. Ji turėtų didesnę reikšmę lietu-vio dvasiai. Bet tai tik mintys, kurios pasipainioja, bežiūrint tra gedijėtės. Kiekvienas čia savaip gali įsivaizduoti, ir yra gera, kai vaidinimas sužadina mąstymą.

Sambūrio nuopelnas yra didžiulis. Los Angeles miesto lietu-viai džiaugiasi jo pastatymais. Yra jaunų ir vaidybiškai gerų akto-rių. Ši syki ypač išsiskyrė D. Barauskaitė, V. Dovydaitis ir J. Pu-pius — tiek balso tembru, tiek tarsena, tiek prasmingais jude-siais. Režisieriui Dalilai Mackialie nei tenka palinkėti ir toliau džiū-ginti visuomenę meniškais pasta-tymais. Tik su veikalo pasirinkimu sekanti kartą gal tektų būti atsargesnei. Žiūrovai bent retkar-čiais yra nusipelnę ir linksme-snio veikalo, kuriame yra apipe-šiojamos kasdieniškesnės ydos. Apie tai ir mūsų dramaturgai tu-rėtų pagalvoti.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA

KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išeinamas pilnas ir kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek an-gli kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniamis šviesti kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabutyje. Atlyginimas visiems prieinamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAL BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA. JOS ATEITIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidėvėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

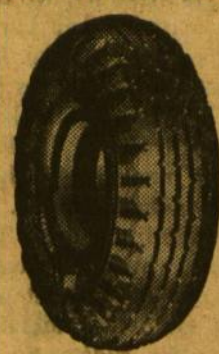
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šėst. 7 v. r. — 3 v. p.p.

Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

• Naujas žurnalo "Girios Aidas" numeris išleistas lietuvių miškininkų sąjungos išleidimoje. Numeris dvigubas, didelio formato, 128 psl. Redaktorius prof. J. Kupronis, techniškas redaktorius V. Zemaitis. Numerį spausdino lietuvių saleziečių spaustu-vė Italijoje. Leidinys iš ten ir pasiūstas prenumeratoriams. Kol jis prenumeratorius pasieks, praeis dar kelios savaitės. Žurnala pla-čiau paminėsime kitos savaitės, "Naujų leidinių" skyriuje.

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

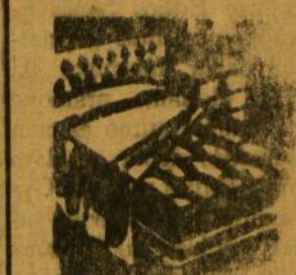
Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamy-bų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (da-lis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą"

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausią pasirinkimą visų modernių baldų, elek-trinių krosnių, radijo ir tele-vizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

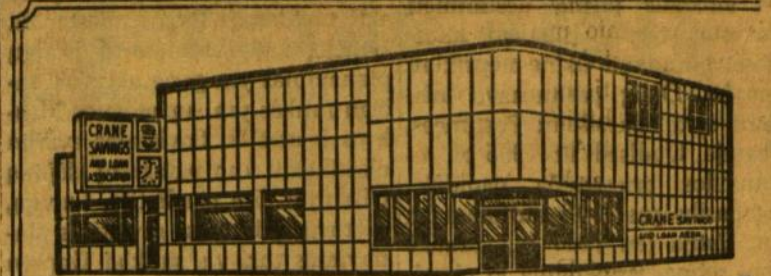
LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Ardara pirmad ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad, trečiad. ir šėstad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

ant visų taupymo
Mes mokame **5 1/4%** sertifikatu per annum
MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Kultūrinė Kronika

Alimanto Kezio, SJ, nuotraukų pluoštas amerikiečių žurnale

Plačiai skaitomas katalikų savaitinis žurnalas "Ave Maria" š.m. sausio 25 d. laida papuošė šio mūsų žinomojo nuotraukos menininko darbus. Pirmiausia Mark G. McGrath CSC. straipsnis apie P. Ameriką ir katalikų Bažnyčios situaciją šio žemyno kraštuose yra iliustruotas trimis puslapių aliuminiais Alg. Kezio nuotraukomis, vaizduojančiomis nykią ir skurdžią anų šaltų būitį, kurią čia regimuose vaizduose iki tragiškos įtampos sukrečiančiai pabrėžia nuotraukų personažai — niekuo nekalti vaikai. Gretimai minėto straipsnio duota dar penki puslapiai Alg. Kezio nuotraukų, įvardintų bendrąja antrašte "Veidai iš Meksikos" (The Faces of Mexico). Šiose meksikietiškos temos nuotraukose Alg. Kezis meistriškai pademonstruoja kokių architektūrinių detalių, kokių juse įremtų buitinių scenų ir kokių žmogiškai šiltų ir jaudinančių portretų puoselėjimo mūsų planetos kampeliuose, kuriuos tačiau pastebėti ir įkūnyti meniškoje nuotraukoje jau reikiama išskirtinės nuojautos bei talento. Prie meksikietiško nuotraukų pridėta redakcijos komentare skaitytojas supažindinamas su pačiu rodomų nuotraukų autoriumi, pažymint, kad jis yra lietuvis, suminint vieną kitą epizodą iš jo nuotraukų "medžioklės", iškeliant jo plačiai laimėtą pripažinimą šios rūšies mene.

Dail. Viktoras Vizgirda dalyvauja Lietuvių dailės instituto jubiliejinėje parodoje Čiurlionio galerijoje, vasario 15-23 dienomis. Čia jis išstato penkis savo darbus: "Peizažo konstrukcija", "Vilniaus priminimai", "Balta namas", "V. Onos ir Bernardinų bažnyčia" ir "Dailininkas".

Dail. Bronė Jameikienė, po sėkmingų parodų Chicagoje Public Library ir Stone-Brandeel Art Center galerijoje, dalyvauja jau penktą kartą Amerikos šeštojo religinio meno parodoje (Sixth National Biennial Religious Art Exhibition) Cranbrook Academy of Art, Detroit.

I šią parodą pakviesta 100 amerikiečių dailininkų, kurių darbus atrinko speciali jūro komisija New York. Dail. Jameikienė išstato šios jūro komisijos parinktą skaldyto stiklo vitražą "Veronikos skara".

Lietuvius kūrta teatrą Australijoje. Lietuvių ir australų tarpe gerai žinomas režisierius Algis Butavičius čia labai kūrybingai reišiasi Canberro teatre. Kai kurie jo pastatymai virsta tiesiog kultūrinio įvykiu, i kuriuos pasikui yra nukreiptos spaudos ir televizijos akys. Alg. Butavičius Canberroje yra pats įsteigęs "Prompt" teatro grupę, tikėdamasis atieityje su šiuo kolektyvu pastatyti ypač avangardinių veikalių. Šiais atvejais režisierius nori repertuaran įtraukti ir vieną kitą lietuvių dramaturgų šios krypties veikalių. Alg. Butavičius taipgi rūpinasi su valdžios parama Canberroje įsteigti Australijos Valstybinį teatrą.

Pietų Amerikos moksleivija informuojama apie Lietuvą. Montevideo dienraščio El Pais moksleivijai skirtame priedė praejusio lapkričio gale buvo įdėtas spalvotomis reprodukcijomis iliustruotas straipsnis apie Lietuvą (Lituanía, el país del ambar — Lietuva, gintaro šalis). Straipsnyje gyvai pateikta eilė pagrindinių žinių apie lietuvių tautą, kalbą, Lietuvos praeitį ir dabartį, ne padėti. Ilustracijose — Lietuvos Vytis, Vytautas Didysis (60 c. pašto ženklas), M. K. Čiurlionio Kryžiai, V. Kasiulio "Lietuvaitė" ir būdingo kraštovaizdžio nuotrauka. Naudojamos Lietuvos atstovo A. Grišono parūpinti medžiaga, straipsnį laikraščiu pateikė lietuvių bičiulis prof. Sabat Pebeit.

Lietuvių kultūros festivalis Indijoje

Vilniškė "kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugija" vasario pabaigoj rengiasi siųsti oficialią delegaciją ir menininkų grupę į Indiją, kur numato surengti pirmą Indijoje lietuvių kultūros festivalį.

Tuo tarpu dar nežinoma, kas bus siunčiamas ir su kokia programa, tik žinoma, kad tas festivalis numatomas Orisės valstybėje, pietrytinės Indijos dalyje, i pietus nuo Kalkutos. Orisa — mažiausia iš 14-kos Indijos valstybių (20 milijonų gyventojų). Festivalis, manoma, įvyks Huba-nesvaro mieste, Orisės sostinėje — tarptautiniu mastu nežinomoje vietoje.

Sukaktuvinėka okupuotoje Lietuvoje. 65 m. amžiaus sausio 15 d. susilaukė poetas Teofilis Tilvytis. Jau kuris metas retkarčiais beprasidėjo vienu kitu po liūšiai didaktinio pobūdžio eilėraščiu.

1935 metais Kauno meno mokyklą baigęs skulptorius Henrikas Rudzinskas (J. Zikaro mokinių), buvęs Joniškio ir Telšiu gimn. mokytojas, sausio 19 d. susilaukė 60 metų amžiaus. Dabar (nuo 1946) yra dėstytojas Kauno Dailės technikumė (toj pačioj buvusioj Meno mokykloj).

Sausio 22 d. 70 metų amžiaus sulaukė Justas Paleckis. Nukeltas i aukštas, bet nesvarbias pareigas Maskvoj, dažnai buvoja Vilniui ir, žinoma, rašo atsiminimus, kuriuos atsargiai šliuuoja savo jaunų dienų portretą, kad atrodytų jau ir tada, bent pasamonei, buvęs kaip ir bolševikas...

Amerikietis Klaipėdos scenoje. Klaipėdos dramos teatre sausio 18 d. buvo amerikiečio autoriaus tragikomedijos premjera. Tai John Patricko "Curious Savage". Amerikoje nepagarsėjęs veiklas. (Jo pavadinimą ten rašo "Keistuolė misis Sevidžė". Pagrindinį vaidmenį (Mrs. Savage) vaidino Janina Budrikaitė, i Lietuvos dramos teatro sceną atėjusi prieš apie 30 metų, vėlyvaisiais Lietuvos nepriklausomybės laikais. Dabar ji jau turi nusipelnusių aktorių titulą, o ši premjera buvo skirta jos 50 metų amžiaus sukačiai atžymėti. Spektaklio režisierius — Bronius Gražys, dekoratorius — Petras Lapė.

Filmas apie malūnus. Vilniaus kino studijos režisierius "dokumentininkas" (V. Imbrasas) rengia filmą apie senus Lietuvos vėjo ir vandens malūnus — "Vandens ir vėjo fuga".

Muzikinis pavadinimas. — sako V. Imbrasas, — bet kaip tik jis ir charakterizuoja filmo formą. Pradžioje vejas malūnų sparnus suka, versdamas dirbti dabar jau pradėdamas užmirti mechanizmus. Jis nurimsta, tema pradeda vanduo, šniokšdamas veržiasi pro užtvankas, užgauna malūnų ratus, ir girtos paberia miltų sau įs. Vėliau, kaip reikalauja fuga, abi šios temos suskamba drauge, atgaivindamos praeitį, kada kone kiekvienas malūnas turėjo savo gerąjį aivarą, savą padavimą; ir dabarti, kada ne vienas jų gyvena paskutiniąsias dienas, kada ju nenuilstama, tačiau, palyginti, nelabai našų triūsą pakeitė elektros varikliai. Filmas pradėdamas tokių įvadų: žilagalvė senutėlė kepa duoną — čia ir krosnis, kaip prosenoji laikais, ir ližė tikra, ir duona, kai ji dar šventa buvo vadinama...

Indai premijavo lietuvi. Vaciu Reimeriui, "Literat. ir Meno" redaktoriui Vilniuje, už eilėraščių ciklą apie Indiją, Indijoj paskirta Nehru vardo premija.

Dramos aktorė Teofilė Vaičiūnienė (rašytojo Petro Vaičiūno žmona) sausio 10 d. susilaukė 70 metų amžiaus. Teatre jau nebedirba (buvo Lietuvos Dramos teatro aktorė nuo pat pradžios, yra vaidinusi apie 200 vaidmenų), dabar emėsi atsiminti mūsų rašymo — apie teatrą, apie Krėvę, Vaizgantą; neseniai mirė sį Viktorą Dineiką ir kitus.

Vinco Maciūno paaiškinimas

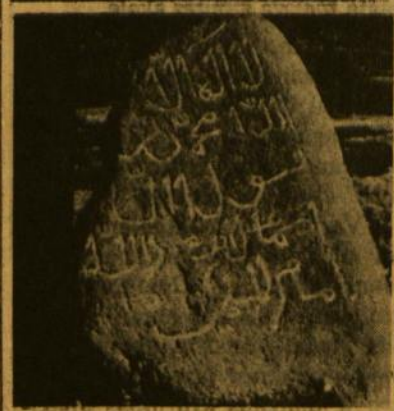
Mano straipsnį "Pastabos apie LE XV tomą" (Draugas, 69 II 1) įšibrovė netikslumų, kurių bent kelis noriu atitaisyti. Vienas straipsnio pradžios sakiny su rėtu būti toks: "Aš tik noriu Draugo skaitytojams paaiškinti... kai kuriuos kitus tomą (ne: kitus tomus) liečiančius dalykus."

Toliau, prie sakinio: "Ivairių tautų bendrinės enciklopedijose straipsniui apie savo tautą ir valstybę skiriama kur kas daugiau vietos" — reikia pridėti žodžius: "kaip kitiems straipsniams", nes kai kam, greitai straipsnį beskaitančiam, gali susidaryti įspūdis, kad anose enciklopedijose savo kraštui skiriama kur kas daugiau vietos, kaip Lietuvai LE-je (beje, toliau straipsnyje nurodomi tikslūs puslapių skaičiai, tam reikalingi skiriami įvairiose enciklopedijose).

Nurodant XV tomo ir vienos ispanų enciklopedijos tomo planų panašumą, iš spausdinto teksto iškrito eilutė, ir sakiny liko neišsakyti. Turi būti: "Taigi trys skyriai visai tokie pat, kaip LE XV tomo, o kiti trys XV tome sujungti i viena skyrių..."

Ir dar viena korektūros klaida: etnografinės poskyrį pavadinimą "senosios kaimo kultūros" poskyrių ne vieno "tautoskyrininko", o "tautotyryninko" patartas.

Vincas Maciūnas

Raštuotas akmuo, išartas Panorų kaime, Kaišiadorių apylinkėje, Lietuvoje.

Rastas raštuotas akmuo. Iš okup. Lietuvos pranešama, kad Panorų kaime, Kaišiadorių apylinkėje, kairėje Neris pusėje, apie 300 m. nuo upės, giliau ardami, traktorininkai išvertė i žemės paviršių keistą akmenį. Jis yra piramidės formos, plokščias, iki 42 cm. pločio, apie 70 cm aukščio. Vienoje šio rausvo granito pusėje iškalti keisti rašmenys (žr. nuotrauką), kurių niekas negalėjo įskaityti. Niekas iš senųjų vietos gyventojų neatsimena, kada jis buvo čia įkastas ir niekas nežinojo, kad jis žemės seilėsi. Akmenį saugo kolchozninkas M. Jurevičius.

Mums atrodo, kad šis akmuo yra ne kas kita, kaip 1646 metų kokių nors mirusio totoriaus paminklinis antkapis.

b. kv.

"ATTENTION, HOME OWNERS!"

\$125.00 will paint 5 rooms — Interior and Exterior.

MAJESTIC PAINTING AND DECORATING
Call 656-3467 — Daily

Mieli lietuviai, praleiskite žiemą šiltoje ir saulėjejoje Arizonoje, naujame lietuviškame motelyje:

Angela Motel

2114 W. Buckeye Rd.,
Phoenix, Ariz. 85009
Telef. 252-1265

25 vienetų motelis, labai švarus ir ramus, nemokama televizija, nemokamai atvežam ir nuvežam i aerodromą, autobusų ir geležinkelio stotis.

Savininkai:

M. ir M. DAMBRAUSKAI

Dar apie Antaną Sutką, teatro kūrėją ir žmogų

(Atkelta iš 2 psl.)

patingai nejudinė, teatro kasai nenuostolingi. (Pastarasis faktorius nerabereikšmis).

Savo pastatymams rinkdavosi stipriausius scenos apipavidalinikus — dailininkus: Vladą Dubeneckį (T.A. Hofmann'o "Nuotaka"), Matislovą Dobužinskį ("Išvirkščias gyvenimas"), Adomą Galdiką (V. Hugo "Nuskriau stieji") ir pan.

Reziunuojuojant, galima pratariti: teatras A. Sutkui yra buvusi aukštųjų siekių institucija. (Kurioje pats save norėjo laikyti išskirtinoje aukštumoje.) Buvo savo laikui "lietuviškiausias" mūsų profesinės scenos režisierius, su atitinkamais reikiamumais, su tipiniais lietuviui nusidėjimais. Tik neužmirškim, jog buvo vienas pirmųjų, vienas atkakliausių, vienas iš trijų, kultūrinėse sutemose užmačiusių šviesą ir tai utopijai pasiryžusių gyvenimą skirti. Atsitiko, kad Antanas Sutkus ilgiau būtim pasidžiaugė, Vitkauską ir Vaikų kūrybiškai pralenkė. Gal kad būdu buvo racionališkesnis, neleido sau be laiko sudilti ar kad pateko i laimingesnes sąlygas. Arba kad šias kondicijas apdairumu, diplomatinėmis priemonėmis, užsispyrimu sau parūpino.

Issamiau nekrologinėmis minitimis apie A. Sutką prašneko Alė Zalinkevičaitė Petrauskienė ir Stasys Santvaras. Tai vertingas įnašas.

Mykolas Bukšos iškviėtimas i Operos iškėlimas, dalykas, tarytumei užmirštas, tačiau, manding gali būti įrašytas i Antano Sutkaus — Valstybės teatro direktoriaus nuopelnus. Dirigentas M. Bukša, kilimu lietuvis, ilgus metus dirbęs rusų operos teatruose, išvedė Kauno operą iš provinciališumo, įvedė i europinę reikšmę, atvėrė angas ateičiai. Norėčiau tikėti, jog su mone teigimu sutiks būvė bendradarbiai.

Paskutinis ir pirmas su A. Sutkum laiškais santykiavimas. Baigiamieji žodžiai.

Mirus Jadvygai Oškinaitei — Sutkuvienėi, žinomą slapvvardžiu "Aidams" daviau trumpą nekrologą. Užuojautą pasiunčiau ir našliui.

Jisai atsiliepė 1967.VI.26 dienos laišku. Drįstu jį pacituoti, nes scenos veterano mintys ir pats laiško stilius bei nuotaikos gali kai kam būti įdomios. Antra vertus, gal tikslu laiška viešai paskelbti, tuo būdu tikriau išsaugojus jo turinį. Štai tos eilutės:

Mielas drauguži Pilka! Sirdingai dėkoju (...). Labai turiu atsiprašyti ilgai neatšliepęs. Tamstos laiškus iš pusė tūnai pavėlavęs mane pasiekė. Be to, tuo metu, kaip priepuoliams išūkus gulėjau ligoninėje. Anot gydytojų — mažumą pavargau. O tai galėjo būti. Tik baigęs nemenkos apimties darbą apie Vilkolakį ir pusėtinai jo išvargintas, prisėmiau parašyti apie Stasį Šimkų jo 80 metų gimimo sukačties progą.

ST. JOHN'S GENERAL HOSPITAL SCHOOL OF NURSING

In Old Allegheny — Pittsburgh's North Side
Now Offering 30 Month Diploma Program
Affiliated with Penn State University for Basic Sciences.
Approved by Pa. State Board of Nurse Examiners.
Fully Accredited by the National League of Nursing

Send for Brochure
Applications now being accepted for September, 1969 Class
For further information write or call
412-766-8300

DIRECTOR OF NURSING
3334 Fleming Ave. Pittsburgh, Pa. 15212

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875
J. LIEPONTIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. vasario mėn. 8 d.

7

nimo, kovų, siekimų veiksmams nukrito pati paskutinioji, jau nebepakeliamą, uždanga. Gaila, neteko rašyti žodžių su juo vėl pakalbėti. Ir dar galiau, kad nepasirodė išsamesnis, gilesnės prasmės nekrologas.

Susitikimai mums visada tebuvo tarnybinio pobūdžio, vieninteli sykį esu buvęs Sutkų bute,

kai kukli Jadvyga Oškinaite minėjo teatrinio darbo irgi gan kuklią sukačtį. Tačiau negaliu užmiršti, jog vėlyvomis lietuvių teatro istorijoje yra įrašomas pačiuose pirmutiniuose puslapiuose. Ir tai verčia pakartotinai jo vardą priminti. Kad ir silpna plunksna, kad ir menkesniu sugebėjimu.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

Geriausios gelės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.
Telef. PROspect 8-0833 — PROspect 8-0834

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA
2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

E U D E I K I S
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Trys Moderniškos Koplyčios:

4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

THYs MODERNIOS KOPLYČIOS:

2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Narin

LAGAWICZ IR SŪNOS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4848 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-8572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. OOmmodore 4-2223

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

Net 1718 naujų rėksnių...

Kursai kūdikio laukiantiems tėvams

Šv. Kryžiaus ligoninėje savo ka binete už stalo sėdėjo seselė June. Ji tokia jauna ir inteligentiška, guvios išvaizdos.

— Kaip jūs tokia šmaikšti ir įstojote į vienuolyną? — paklausiau ją.

— Turiu seserį mokytoją, vienuolę. Atvažiavau jos aplankyti. Tada vadinausi Elena Puišytė, iš Worcesterio. Jau buvau gailėstinę sesuo, dirbusi keletą metų Veteranų ligoninėje. Man padarė įspūdį tokia jauki, gili atmosfera vienuolyne. Čia skiriamas toks platus dėmesys dvasios reikalams. Ir įstojau.

Naujų gimimų skyriaus viršininkė

Dabar jai paskirtas motinų, naujų gimimų skyrius. Ir savo uždavinį seselė June atlieka su dideliu nuosirdumu. Džiaugiasi, kad praejusiais metais šv. Kryžiaus ligoninėje gimė 1718 kūdikių. Kad naujagimiai būtų sveikai auginti ir kad pačios motinos, o ir tėvai, būtų paruošti gimimo valandai, prie šv. Kryžiaus ligoninėje veikia Raudonojo Kryžiaus globos sekcija. Motinos ir kūdikio globos kursai. Juos lanko kūdikio laukiančios motinos kartu su savo vyrais. Kursas išeinamas per šešias savaites, atvykstant pamokoms į ligoninę kartą savaitėje. Vieni tokie kursai jau prasidėjo sausio 29 d., kiti prasidės bal. 9 d. Kursais susidomėjimas toks didelis, kad iš anksto būna visos vietos užpildytos. Registravimas jau galima dabar. Pamokos paprastai būna trečiadieniais nuo 7 iki 9 v.v.

Diskusijos apie motinas ir naujagimius

I vieną grupę priimama apie 30-40 žmonių. Pamokos vyksta ne sauso dėstymo būdu, o daugiau diskusijų: būsimieji tėvai klausia, o paruošta gail. sesuo atsakinėja. Ateina dietos specialistė, kuri dėsto vaikų maitinimo problemas. Per paskutinius du mėnesius šv. Kryžiaus ligoninėje suruoštas kursas jau baigėsi apie 360 žmonių. Kursų lankytojai nėra jokių išlaidų, tik knygas tenka įsigyti, o visą eilę naudingų brošiūrų gauna nemokamai. Būna rodomi filmai, iškalbiai bylojantys apie motiną, duodančią pasauliui naują gyvybę, apie kūdikio maitinimą. Ir pastebėta, kad kūdikio laukiančios motinos, kurios išėjo tuos kursus, yra daug geresnės pacientės. Jos taip nesibaigina, žino, kas jų laukia.

Klausimai

Kursuose būna įvairių klausimų. Pvz. jei motina, laukdama kūdikio, ko išsigąsta, ar tai atsiliepa į kūdikį? Atsakoma, kad ne. Ar leistina laukiančiai motinai rūkyti? — Jei rūko, naujagimis būna mažesnis, silpnesnis. Ar laukanti gali gerti alkoholinių gėrimų? — Perdeijimas pavojingas, nes tada ir kūdikis joje gauna alkoholio. Kursuose mokoma, kokie gimimo pavojai, kaip naujagimiai maudomi, kaip apsirūpin ti įvairiais reikmenimis kūdikiui.

Ligoninėn patekus gimdyvė paprastai ten išbūna apie 4-5 dienas, tik jeigu tenka daryti cezarinę operaciją, tai pabūna savaitę, pusantros. Išėjusios iš ligoninės kartais motinos dar telefonu teiraujasi apie maitinimo formulę, apie kokius nors kūdikio negalavimus.

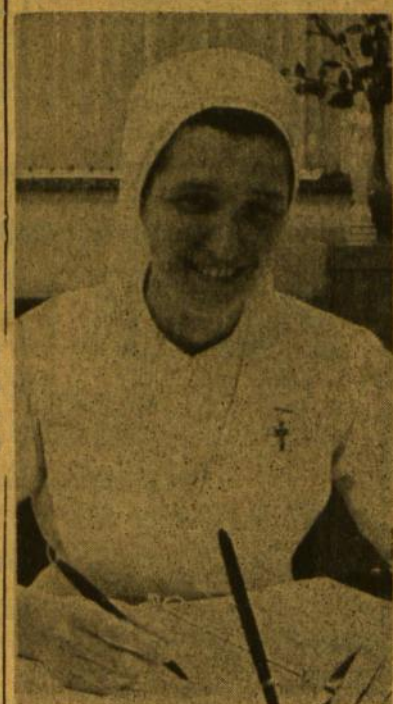
Ileidžiami vyrai

Visą laiką, motinai būnant ligoninėje, leidžiama prie jos būti ir jos vyrai, net ir sunkiausiomis valandomis. Kūdikio atėjimas laiko komas visos šeimos reikalui. Tačiau prie gimdyvės neleidžiama būti jos tėvui ar motinai ar kitiems tolimesniems šeimos nariams.

Atvykusios į ligoninę čia gauna specialias lovas ant ratukų, kad atėjus valandai, be kilnojimo jas būtų galima nuvežti į operacinį kambarį ir perkelti ant stalo. Ligoninė turi vietos 31 motinai. Tą dieną, kai teko pravesiti pasikalbėjimą su sesele June, ligoninėje buvo 21 naujagimis. Kai kurie, gimę per anksti, tik poros trečiojo svorį ir laikomi inkubatoriuje.

Inkubatoriuje

Naujagimiai tuojau ant kojelės ir rankutės uždėdami žiedai su numeriu ir motinos vardu, kad nesusimaišytų. Nuimama kojų tyti nuospauda. Į akutes įpilama sidabro nitrato prieš gonorėją. Naujagimiai valandą išlaikomi inkubatoriuje. Didžiausias naujagimiui prisitaikymas būna iš motinos patekus į inkubatorių. Kūdikiams maitinti perkami buteliukai su paruoštomis formulėmis. Jie tekinuoja tik apie 12 centų. Neapsimoka ligoninės tar-

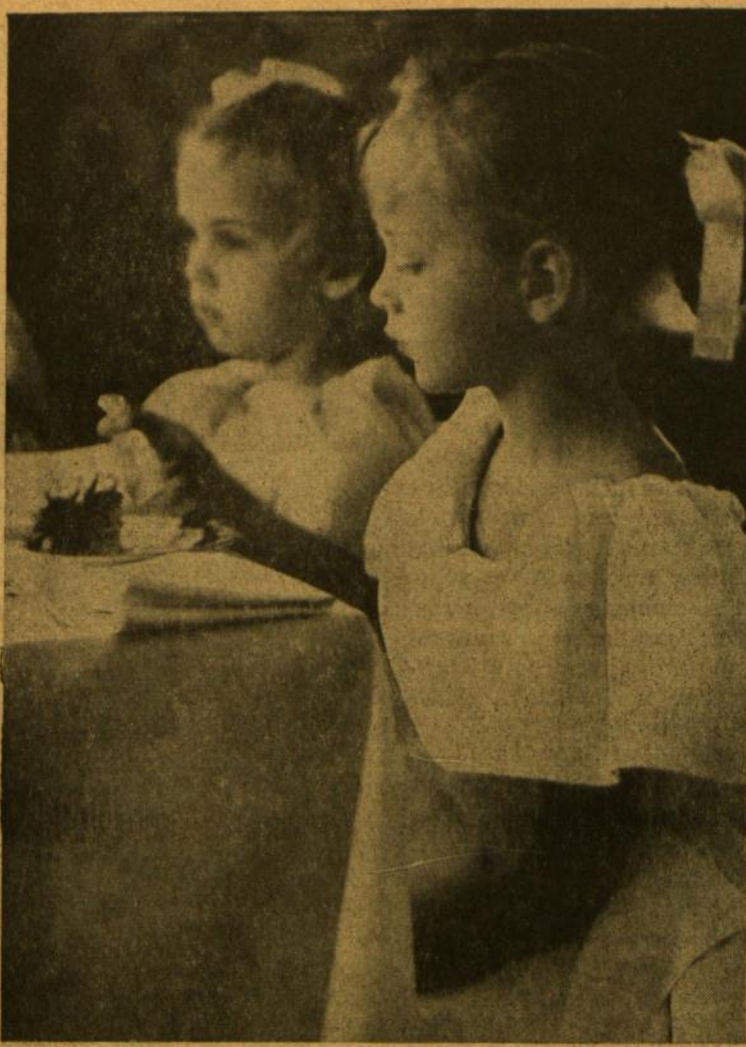
Sesuo June

nautojoms pačioms sudarinėti maitinimo formules.

Seselė June pasakoja, kad šv. Kryžiaus gimdyvių skyriuje yra apie 50 tarnautojų ir jai nemažas atsakingumas prižiūrėti, kad viskas sklandžiai būtų vykdoma, kad visi tarnautojai jaustųsi laimingi.

Ginekologijos specialisto rūpestis

Mums besikalbant, atėjo vienas gydytojas — ginekologijos specialistas. Jis pasakojosi, kad nėra labai laimingas dėl tų gimimų kontroluojančių piliulių. Nors dauguma jaučiasi neblogoi, bet kai kurioms tai neigiamai paveikia ir regėjimą. Kitoms tos piliulės būna priežastis atsirasti kraujui krešuliams. Buvo atsitikimų, kad vartojusios keletą metų piliules moterys, jau ir norėdamos, negalėjo susilaukti kūdikio. Kitoms atsirado neurozės reiškiniai. Atėjusios pas gydytoją, pačios nenutuokė, kas su jomis pasidarė. Pasitaisė, kai gydytojas liepė sustoti imti gimimų kontrolės piliules. J. Daugl.

Vaišėse...

Nuotrauka Vytauto Maželio

Halina Didžiulytė—Mošinskienė ir jos "Ošiančios pušys"

KAROLĖ PAŽERAITĖ

Halina Didžiulytė—Mošinskienė, *OŠIANČIOS PUŠYS*. Išeido Lietuvos knygų klubas, spausdino "Draugo" spaustuvė 1968 m. Knyga 176 psl., kaina \$2.50, gaunama "Drauge".

Halina Didžiulytė—Mošinskienė, gyvenanti Sao Paulo mieste, Brazilijoje, ten žinoma kaip visuomenininkė, turinti iškalbos dovaną, dažnai 16 Vasario proga Muncipaliniame teatre, tautiniais drabužiais pasirėdžiusi, sakanti scenoje pagrindinę kalbą, o taip pat, kaip lituanistinės mokyklos mokytoja, skiepijanti vaikuose tėvynės meilę. Taipgi ji žinoma, kaip ilgametė Brazilijos savaitraščio "Mūsų Lietuva" bendrabarbė. Nes ji ne tik žodžiu, bet ir raštu skelbia lietuviybės idėją.

Pasigesdama sceninių veikalelių, tinkamų tame krašte gimusiai bei augusiai jaunimui vaidinti, H. Didžiulytė—Mošinskienė

KRIKŠČIONIŠKOJI SAŽINĖ

Tarp naujausių studijinių veikalų pasirodė ir P. Delhaye knyga "The Christian Conscience" (i anglų kalbą išvertė Ch. U. Quinn išleido Desclée Co., New York, 277 psl., \$4.95). Skaitant tenka stebėtis nepaprastai gilia autoriaus filosofine erudicija bei darbštumu. Daves platesnį sąžinės aptarimą, autorius žvelgia į sąžinės sampratą istorinėje šviesoje (graikų filosofai, Bažnyčios tėvai, tomizmo atstovai, vėlybesnis Bažnyčios mokslas).

Autorius naudoja scholastinės filosofijos metodą, beveik neįveddamas eksperimentinės psichologijos atradimų, bet praturtindamas ankstybesnius duomenis Vatikano II suvažiavimo nutarimais. Išryškindamas sąžinės vertę, Delhaye pabrėžia, kad tai Dievo balsas žmogui, tai intymus išganytojo buvimas, vedas sielą į geresnį moralinį gyvenimą ir silpnųjų nusikratymą; tai įstatymo dėsnių perkėlimas į žmogaus vidų, juos išskiepįjant ir padarant asmeniškai savybe.

Bučkiu Kristutis dėkoja mamytėi

ryžos pati juos įvairiomis progoms paruošti bei surežisuoti. Juose yra daug lietuviškos tautosakos, atmiesties vakių samojum. Ypač galingai trykšta humoru scenos, kuriose parodomos nutaustantis veikėjas. Tie veikaleliai, ypač "Jonių ugnys", tikti ir JAV lietuviškų mokyklų scenai. Nesvetimas šios autorės kūrybai ir religinis elementas. Kun. Dr. Zenonui Ignatavičiui, būv. Rio de Janeiro lietuvių kapelionui, paprašius, ji parašė sceninį veikalelį apie Šiluvos Dievo Motiną, kuris buvo brazilų visuomenei pristatytas per radiją portugalų kalba, ir veikalelį apie Sv. Kazimierą. Pastarasis vardu "Baltosios Lelijos riteris" buvo Rio de Janeiro ir Sao Pauloje suvaidintas, o taip pat Italijos lietuvių saleziečių išleistas atskira knygele.

Be scenos veikalelių, H. Didžiulytė—Mošinskienė bando ra-

Tarpais savo išvedžiojimus autorius išryškina pavyzdžiais. Sakysime, pasakoją, kaip šv. Pranciškus Salezietis, bestudijuodamas Paryžiuje, pergyveno skrupulus. Kankinamas minties, kad bus pasmerktas, jis galėjo iš to sugniužimo pakilti, bekartodamas šiuos maldos žodžius: "Tegu Dievas su manimi daro, ką nori, vis tiek nenustosiu Jį mylėti". Perspėdamas prieš intelektualinę tingystę, autorius, pats yra daug darbo idėjas, bestudijuodamas filosofijos šulius, sumaniai išryškindamas jų idėjas. Pvz. kalbėdamas apie protingumą, jis cituoja šiuos šv. Tomo žodžius. "Išmintingumas panaudoja praeities atsiminimus, dabarties žinias, gudrumą pramatant ateities įvykių, svarstymų sugebėjimą lyginant vienus su kitais, atvirumą priimti vyresnių patarimą..."

Autorius skiepija paklusnumą įstatymui, nes "įstatymas mus išlaisvina iš mūsų pačių, kad išskeltų mus aukščiau mūsų". Autorius pripažįsta tam tikrą liberalizmo laipsnį, kai jis primena, kad kuria nors problema teologų nuomonės pasidalinus ir net nuodėmklausiai atstovaujant saugiausią nuomonę, penitentą gali laikyti kitos, nors siauresnio teologų rato priimtos, pažiūros. Knygoje plačiai na grinėjama ir abejojančios sąžinės problema. Veikalas gali būti įdomus asmenims, turintiems filosofinio ir teologinio išsilavinimo pagrindus. Kitiems gali būti kiek per kietas.

J. P.

IŠ MOTERŲ PASAULIO

Think Mink 100.000 dolerių, kaip skelbia amerikiečiai spaudoje po šia nuotrauka. Modeliuotojos Ravalos (New Yorkas) akys žvelgia iš po kailio, vadinamo "Kojah", naujo žebenkties kailio, daug tankesnio negu paprastos žebenkties kailis. Naujasis kailis buvo išaugintas po 15 m. tyrimų. Šitokių kailiukų apsiaustas kainuos mažų mažiausiai... \$100,000.

staigmeną, atvykdamas jos išlydėti.

★ **ALIJA (Amerikos Liet. inž. ir arch. sąj.)** Moterų pagalbinio vieneto metinis susirinkimas įvyko pereiną sekmadienį inž. J. ir Birutės Briedžių rezidencijoje, kurioje susirinko gausiai narių. Buvo išrinkta nauja valdyba, kuri pareigoms pasiskirstys artimoje ateityje. Halina Mačiulytė — Daugirdienė, vieneto narė, įdomiai paskaitė paskaitą apie kultūrą. Ji yra autorė virimo knygos "Taupioji virėja", kurią sudarė 1951 m., o išleido tada kun. Pr. Juras. Valdyba kurią sudarė Joana Stulpinienė — pirm., Birutė Sekmadienė ir Ona Šiaudienė — vicepirm., Antanina Urbutienė — išd., Halina Zitkienė — sekr. ir Vincė Jurskūnienė — narė, per vienerius metus nuveikė gražius darbus. Iš savo pareigų (metinės kavutės — pobūvio ir kit.) gauto pelno paskyrė \$100.— Lietuvos Dukterų draugijai, \$100.— "Technikos Žodžiui", pasiuntė 4 siuntinius į Suvalkų trikampį, sušelpė 2 atvejais žuvusio inž. našlę Šveicarijoje ir išrašė jai "Draugą", pavasarinėje išvykoje, rudeninėje golfo dienoje ir tradiciniame baluje, ypač pasi sekusiam šiais metais, talkininkavo draugiškoje nuotaikoje ALIA S valdybai. Organizacijoje jaučia si draugiškas šeimyninis sugyvenimas, susirinkimai pravedami kiekvieną kartą kitos narės namuose, tuo sutraukiant gausiai narių, o pajaviriniui kviečiamos paskaitininkės, kurios po aktualiomis temomis paskaitų, praveda karštas diskusijas.

Liudvikas XIV — aukštųjų kulnų išradėjas

Ar moterys žino, kam priklauso padėka ar papeikimas dėl batų aukštomis kulnėmis? Tai buvo mažytukas karalius Liudvikas XIV, kuris dėvėjo batus raudonomis aukštomis kulnėmis savo karališkame dvare!

Kuri žmona užgožiama vyro?

Pravedus šiame krašte bei užsieny studijas, rasta, kad namuose sėdinti žmona yra labiau vyro stelbiama. Ištyrus 300 vedybų Prancūzijoje, rasta, kad, nežiūrint socialinių klasių, žmonos, kurios liko namuose, buvo labiau savo vyrų dominuojamos, negu dirbančios moterys. Dr. David Heer rado panašias tendencijas ir tarp savo išstudijuotų amerikiečių porų: moterys, turėjusios darbą, dažniau laimėdavo šeimyniniuose nesutikimuose, negu nedirbančios namų šeimininkės. Argi galėtų būti, kad labiau kompetentingos žmonos yra tos, kurios dirba? Ar, kad darbas moterį verčia pasijusti labiau nepriklausoma, spėlioja aukščiau minimas dr. D. Heer.

★ **Juzė Daužvardienė** buvo ypatingai pagerbta Chicagoje esančių konsulių žmonių ir moterų konsulių klubo (Chicago Consular Corps Ladies Club) su sirinkime, įvykusiame sausio 16 d. Meno Institute (Art Institute) Chicagoje. Jai buvo įteiktas adresas pasirašytas sekretorės Jayne de la Huerga, Domininkonų Respublikos garbės konsulo žmonos, ir penkių buvusių pirmininkių: Ann Lambooy, 1964 — Olandijos generalinio konsulo žmonos, Margareta Jarnstedt, 1965, Švedijos gen. konsulo žmonos, Vera Peterson, 1966, Danijos gen. konsulo žmonos, Nevin Tuncer, 1967, Turkijos gen. konsulo žmonos, ir Synnove Koren, 1968, Norvegijos gen. konsulo žmonos.

Be šio adreso, dar buvo pasiskaitytas ir įteiktas specialiai A. Lambooy parašytas poezijos gabaliukas.

Be raštų ir komplimentinių žodžių, buvo įteikta ir papildoma dovana — brangių perlų eilutė. Juos įteikė visų klubo narių vardu garbės pirmininkė Elfi Betz, Vokietijos gen. konsulo (Chicago Konsularinio korpuso dekanas) žmona ir pirmininkė Ona Koren, pavadindama jų gavėją "perlu" ("pearl").

Juzė Daužvardienė yra viena iš Consular Corps Ladies Club organizatorių (prieš 9 metus) ir nuolatine jo patarėja bei programų rengimo (Program and Public Relations) komiteto pirmininke.

★ **Sofija Ozellenė**, buv. ilgametė L.D.K. Birutės dr. jos pirm., o dabar garbės narė, išskrido įgesniai viešnagai pas savo jauniausią dukterį Dalią ir jos šeimą Kolumbijoje. Pereitą sekmadienį pas išvykstančią netikėtai sugužėjo, nešinos dovanomis, daugiau kaip 20 moterų, daugiausia birutininkių bei kitų visuomenininkių. Susitarusios skautų Klaidėdos mugėje, padarė

Smakrą aukštyn! Roberto Capucci sukūrė šią skaisčią mėlyną šilką vakarinę suknelę pademonstruotą Romoje moteries, kuri atrodo, nenori į nieką žiūrėti žemyn.

Baltųjų Rūmų pasiūlymas. Plaukų šukuotoja Eva Ruinys, dirbanti New York, patvirtina, kad jai buvo pasiūlyta keltis į Washingtoną ir būti Pat Nixon ir jos dukters Tricia šukuotoja Baltųjų Rūmų grožio salone. Panelė Ruinys imigravo iš Hamburgo, Vokietijos, prieš 10 m. Neteko sužinoti ar jos lietuviškai skambanti pavardė bei lietuviška išvaizda atitenka lietuvaitei. Skelbiama, kad ji gimusi Vokietijoje.